



EU PO EUROVOLBÁCH 2019

PETR KANIOK

newdirection.online [@europeanreform](https://twitter.com/europeanreform)



newdirection.online



[@europeanreform](https://twitter.com/europeanreform)



[@europeanreform](https://www.instagram.com/europeanreform)



[NDeuropeanreform](https://www.facebook.com/NDeuropeanreform)



contact@europeanreform.org

New Direction



Founded by Margaret Thatcher in 2009 as the intellectual hub of European Conservatism, New Direction has established academic networks across Europe and research partnerships throughout the world.

New Direction is registered in Belgium as a not-for-profit organisation and is partly funded by the European Parliament.
REGISTERED OFFICE: Rue du Trône, 4, 1000 Brussels, Belgium. **EXECUTIVE DIRECTOR:** Naweed Khan.

The European Parliament and New Direction assume no responsibility for the opinions expressed in this publication. Sole liability rests with the author.



Petr Kaniok*

Působí jako docent na katedře mezinárodních vztahů a evropských studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. Ve výuce a výzkumu se věnuje především problematice evropské integrace, ať už v rovině institucí Evropské unie, postojů politických stran a veřejnosti nebo aktuálního dění. Výsledky své práce na tato témata v poslední době publikoval například v časopisech East European Politics, European Politics and Society či Journal of Contemporary European Research. Kromě akademické dimenze se k evropské integraci vyjadřuje také jako publicista či na sociálních sítích.

* Petr Kaniok, Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, kaniok@fss.muni.cz. Prezentovaná analýza je výstupem autora, nikoliv instituce.

	ÚVOD	7
1	EVROPSKÉ VOLBY	9
1.1	Kontext	9
1.2	Očekávání a predikce před volbami 2019	9
1.3	Výsledky voleb a volební účast	11
1.4	Dopady voleb na EP	15
2	VEDOUcí KANDIDÁTI	18
2.1	Kontext	18
2.2	Očekávání	18
2.3	Výsledek procedury Spitzenkandidaten	19
2.4	Dopady výsledků na proceduru vedoucího kandidáta	20
3	EVROPSKÁ KOMISE	21
3.1	Kontext	21
3.2	Očekávání	21
3.3	Složení kolegia Evropské komise	22
3.4.	Dopad výsledků voleb na Evropskou komisi	24
4	OBSAZENÍ VEDOUcíCH FUNKcí V EU	25
4.1	Kontext	25
4.2	Očekávání	25
4.3	Výsledky: Vedoucí funkce v EU 2019–2024	26
4.4	Dopad výsledků voleb na vedoucí funkce v EU	27
5	EVROPSKÉ VOLBY 2019 A EU 2019–2024	28
6	SEZNAM ZKRATEK	34
7	SEZNAM LITERATURY	35



ÚVOD

Volby do Evropského parlamentu (EP), které se uskutečnily v závěru května 2019, byly už předem označovány jako přelomové či přinejmenším důležité. Na takovémto rámování evropského hlasování, které svou osmou reprízou oslavilo čtyřicet let své existence, se shodla řada komentátorů, analytiků¹ a také politiků.² Jakkoliv lze uvést, že téměř každé volby se v Evropě v posledních letech stávají přelomovými (a bývají takto aspoň části analyticko-politického mainstreamu interpretovány), kontext politického vývoje jak v Evropské unii (EU), tak v jejích členských státech tento pohled nečinil až tak přitažený za vlasy. Nejen události typu brexitu či vlekoucí se tzv. migrační krize, ale také stranicko-politické změny, které se v posledních přibližně deseti letech dotkly většiny členských států EU, učinily volby 2019 přinejmenším zajímavější než kupříkladu v roce 2009. V nejobecnější rovině se dosud poslední hlasování na evropské úrovni uskutečnilo v kontextu již těžko popíratelného trendu politizace evropské integrace. Šlo o fenomén, který si po transformaci Evropských společenství (ES) do EU Smlouvou o EU z Maastrichtu tehdejší unijní představitelé přáli a považovali ho za žádoucí. Ten ale zvláště v novém miléniu nabral těžko říditelný směr zvýšené konfliktnosti a palčivosti unijní politiky jak v evropské polity, tak v politických systémech členských států EU.³

Subtilnější důvody pro tvrzení o větší zajímavosti voleb z roku 2019 pak jsou následující (ale nikoliv vyčerpávající): za prvé, evropské volby byly prvním testem nových politických stran, které se postupně etablovaly v národních stranických systémech a často pronikly také do exekutiv příslušných států. V této rovině se jako pozornosti hodné jeví nejen dílčí výsledky jednotlivých stran, ale také jejich celková schopnost proměnit fungování EP a změnit jeho dosud jednoznačné vnímání jako instituce, jež podporuje hlubší, rychlejší a nadnárodní podobu evropské integrace. Souvisejícím tématem pak byla druhá aplikace procesu tzv. vedoucích kandidátů, kteří se do politického života EU dostali díky Lisabonské smlouvě v evropských volbách v roce 2014. Za třetí, logickým produktem evropských voleb měla být nová podoba Evropské komise. Za čtvrté, stejnou konsekvenci novosti pak měly evropské volby pro obsazení řady důležitých vedoucích funkcí v EU – stálé předsednictví Evropské rady (ER), stálé předsednictví Rady EU pro vnější činnost či prezidentství Evropské centrální banky (ECB), případně předsednictví EP.

Cílem následující studie je analyzovat a vyhodnotit zmíněné nejvíce viditelné dopady evropských voleb. Ambicí textu není podat odborné akademické pojednání o daných problémech, ale:

- a) nastínit obecný kontext analyzovaného problému a status quo před volbami, představit cíle a ambice hlavních aktérů dané agendy a případně popsat a vysvětlit relevantní procesy,

¹ Například studie Dennison, S. – Zerka, P. (2019): The 2019 European Election: How Anti-Europeans Plan To Wreck Europe and What Can Be Done To Stop It. European Council on Foreign Relations (https://www.ecfr.eu/specials/scorecard/the_2019_european_election) či analýza Deutsche Bank: Koerner, K. (2018): The next „battle for Europe“? Deutsche Bank European Monitor (https://www.dbresearch.com/PROD/RPS_EN-PROD/PROD0000000000480268/European_Parliament_elections_2019%3A_The_next_„batt.PDF).

² Například tehdejší místopředseda Evropské komise Frans Timmermans. Politico (2018): Frans Timmermans launches Commission top job bid (<https://www.politico.eu/article/frans-timmermans-launches-european-commission-top-job-bid-spitzenkandidat/>).

³ K politizaci podrobně například de Wilde, P. – Leupold, A. (2015): Introduction: the differentiated politicisation of European governance. West European Politics 39(1): 3-22, de Wilde, P. (2011): No Polity for Old Politics? A Framework for Analyzing the Politicization of European Integration. Journal of European Integration 33(5): 559-575.

- b) identifikovat okamžité dopady výsledků evropských voleb pro danou agendu,
- c) shrnout a s přiměřenou ambicí predikovat střednědobý vývoj dané agendy v začínajícím volebním období evropských institucí (2019–2024).

Postup studie je následující. Po úvodní kapitole následuje úsek, který se věnuje problematice evropských voleb. Text vystihuje jejich dlouhodobou profilaci v evropské politice, shrnuje stav před volbami a očekávání jednotlivých aktérů. Následně studie rozebírá výsledky evropských voleb a jejich okamžitý dopad pro EP a evropské stranictví – což poté činí také ve smyslu predikce pro volební období 2019–2024. Stejným způsobem pak studie postupuje také u druhého tématu – systém tzv. vedoucích kandidátů – u Evropské komise a v případě obsazení vedoucích funkcí v EU. Poslední pátá kapitola shrnuje zjištění studie a zamýšlí se nad důsledky evropských voleb pro podobu EU v příštích pěti letech.

Jednotlivá analytická témata nejsou pokryta stejnou měrou – logicky nejvíce prostoru věnuje studie evropských volbám, které představují pomyslného pokerového „dealera“, který rozdává karty dalším hráčům u stolu – ty v daném kontextu představuje procedura vedoucích kandidátů, podoba Evropské komise a obsazení vedoucích postů v EU. Je také zjevné, že jednotlivá témata nelze pojímat jako izolované bloky – nejen evropské volby, ale také například volba vedoucích představitelů se více či méně dotýkají všech analyzovaných okruhů. Prezentované postřehy je také nutno chápat v kontextu značné politické nejistoty a nestability, ve které se EU nachází a jejíž největší příčinou je neustálé odkládání odchodu Spojeného království z EU.

EVROPSKÉ VOLBY

1.1 Kontext

Volby do EP se v tehdejších ES poprvé konaly v roce 1979. Jejich vypsaní bylo výsledkem více než dvacet let trvající snahy EP⁴ (a jeho předchůdce Shromáždění) získat přímou legitimitu a s ní související větší podíl na rozhodování v ES. Zavedení přímých voleb bylo v ES očekáváno s velkým optimismem, kdy se například předpokládalo, že dosavadní ekonomický spill-over bude mít svůj dopad také na politickou integraci. Scénáře očekávající například rychlý vznik a etablování evropského stranictví, evropské veřejné sféry a celoevropských politických témat se ale nesplynily ani po čtyřiceti letech. Rovněž v roce 2019 tak platila charakteristika evropských voleb jako voleb tzv. druhého řádu,⁵ ve kterých je – ve stručnosti řečeno

– oproti volbám prvního řádu výrazně nižší voličská účast, dominují jim národní témata příslušné země a zúčastnění voliči je namnoze chápou jako hlasování o spokojenosti s fungováním národní vlády. Všechny tyto – a řada dalších – odlišností pak vedou ke kandidatuře neznámých politiků, malému zájmu médií, úspěchům opozičních a malých stran. Kýžený efekt, spočívající především v evropském profilu voleb či evropské a nadnárodní profilaci kandidujících subjektů, se tak nedostavuje. Jinak řečeno, dosavadní existenci a praxi evropských voleb lze považovat za ukázkový příklad proměny velkého příslibu (z pohledu mainstreamu evropské integrace) ve stejně velký problém.

1.2 Očekávání a predikce před volbami 2019

Před volbami 2019 se pozornost analytiků a politiků upínala především k výsledkům a také k volební účasti. V souvislosti s prvním panovala dvě očekávání. Za prvé, volby měly být testem nových politických stran, které se v řadě členských států EU etablovaly po roce 2008, kdy ekonomickou recesí zahájená krize eurozóny spustila sérii elegantně řečeno „výzev“ integračního procesu. Nejvýraznějšími složkami této

vícevrstevné krize byla migrační vlna, která se v EU, zvláště pak v jejím jižním křídle, spustila v roce 2015, a rozhodnutí Spojeného království opustit na základě referenda z června 2016 EU. Uspokojivě vyřešena nebyla v roce 2019 ani krize eurozóny, respektive ekonomik jejích některých členských států, zejména pak z jižního křídla. Na základě nespokojenosti znatelného množství voličů napříč EU jak s fungováním jejich domácích politických systémů, tak s fungováním integračního procesu, vznikla ve druhé dekádě 21. století patrná množina euroskeptických, populistických stran – pro které se také používá termín „vzývateľské“⁶ strany – přičemž řada z nich se relativně brzy dostala

4 Cesta k přímým volbám do EP je podrobně vysvětlena například v Dočkal, V. – Kaniok, P. – Závěšický, J. (2007): Evropský parlament. Brno: Mezinárodní politologický ústav, s. 36–38.

5 Koncept voleb druhého řádu zavedli do evropské politiky v roce 1990 němečtí politologové K. H. Reiff a H. Schmitt. Podrobně Reif, K. H. – Schmitt, H. (1980): Nine, second-order national elections – a conceptual framework for the analysis of European election results. *European Journal of Political Research*, 8(1): 3–44. Další vývoj a potvrzení jejich teorie pak především Hix, S. – Marsh, M. (2011): Second-order effects plus pan-European political swings: An analysis of European Parliament elections across time. *Electoral Studies* 30: 4–15.

6 K termínu vyzývateľská strana a jeho aplikaci například Hobolt, S. B – Tilley, J. (2016): Fleeing the centre: the rise of challenger parties in the aftermath of the euro crisis. *West European Politics* 39(5): 971–991.

do exekutivních složek jak národních, tak evropského politického systému. Volby 2019 tak byly do značné míry testem životnosti těchto protestních stran, jejich schopnosti uspět ve volbách druhého řádu – často z pozice stran podílejících se v čase voleb na vládě – a v neposlední řadě schopnosti těchto stran ustavit funkční a soudržné spojení na půdě EP. Dostupné predikce a odhady očekávaly v souvislosti s protestními stranami zřetelné posílení⁷ – některé z nich hovořily až o 1/3 zastoupení v EP – přičemž jejich institucionální konfigurace byla nejasná.

Zrcadlová očekávání se vcelku logicky týkala stran prointegračního mainstreamu, který v EP ztělesňují především křesťanští demokraté (EPP), socialisté (S&D) a liberálové (ALDE). Národní komponenty těchto politických skupin totiž v řadě národních voleb konaných v době mnohvrstevní integrační krize utrpěly drtivé porážky – příznačný byl v této souvislosti pokles stran levého středu,⁸ ale také ztráty umírněných pravicových subjektů. Předvolební úvaha tak zejména pro strany formující EPP a S&D počítala s citelným poklesem. Naopak u liberálů se očekávala stagnace či mírný vzestup, přičemž jazýčkem na těchto vahách mělo být, zda se hnutí francouzského prezidenta Emmanuela Macrona En Marche k liberálům přidá, či zda založí v EP vlastní skupinu.

Vzhledem ke změnám ve stranicko-politických systémech členských států EU bylo další otázkou, jak se tyto proměny odrazí na složení politických skupin EP. Jinak řečeno, které skupiny a v jaké míře dokážou přitáhnout národní stranické subjekty, jež v roce 2014 do EP buď nekandidovaly, či se do něj neprobojovaly, případně které etablované národní stranické delegace změní po volbách pomyslný europarlamentní dres. Přesuny či vstupy nových stran jsou přitom důležité z pohledu stability politických skupin a jejich relevance – důležitá je především vazba na stranické zastoupení v Evropské radě či v Radě EU.

Menší, ale stále zajímavou otázkou, byla budoucnost politické skupiny Evropští konzervativci a reformisté (ECR), jež stála a padala s řešením odchodu Spojen-

ho království. Britští konzervativci, z jejichž popudu skupina v roce 2009 vznikla,⁹ totiž tvořili nejsilnější část frakce – v případě Brexitu a s ním souvisejícího odchodu britských poslanců EP logicky hrozila nejen politická,¹⁰ ale také právní¹¹ marginalizace skupiny. Konečně, v souvislosti s brexitem se pozornost upínala také na výsledky britských voleb, které byly řadou komentátorů a politiků považovány za referendum o politice tehdejší konzervativní vlády Theresy Mayové a jí vedenou linii brexitovských vyjednávání.

V rovině očekávaných výsledků – a jejich dopadu na EP a jeho fungování – tak převládající očekávání předpovídala viditelné mocenské přeskupení, větší rozdrobení EP¹² ve smyslu přiblížení síly jednotlivých skupin a snížení akceschopnosti EP jako instituce plédující za pokračování evropské integrace jak do šířky, tak do hloubky.

Znatelná očekávání byla vztahována také k volební účasti. Zájem evropských voličů o volby do EP je tradičně nízký, od roku 1979, jak ilustruje graf 1, de facto konstantně klesající. Moderní historii EP tak provází paradox neustále rostoucích pravomocí a velmi malé mobilizační schopnosti. Nízká a konstantně klesající volební účast pak je za palčivý problém EP považována nejen akademiky¹³ a analytiky, ale také politiky evropských institucí a členských států. Zajímavé je, že také v této rovině panuje v EU zřetelná dělicí linie mezi tradičními členskými státy a zeměmi východního rozšíření, přičemž ve druhé skupině je voličská účast znatelně nižší než v EU-15.

V kontextu zmíněných změn ve stranických systémech členských států EU a politizační atmosféry v EU se ve věci volební účasti očekával spíše nárůst než pokles. Z hlediska politického mainstreamu ale tato predikce byla poměrně ambivalentní – nejen v českém

9 Druhým důležitým tahounem vzniku ECR byla česká ODS. Ke vzniku ECR podrobně Bale, T. – Hanley, S. – Szczerbiak, A. (2010): 'May Contain Nuts'? The Reality behind the Rhetoric Surrounding the British Conservatives' New Group in the European Parliament. *The Political Quarterly* 81(1): 85–98.

10 Steven, M. (2019): The future of 'Eurorealism': Prospects for the European Conservatives and Reformists after the May 2019 elections (<https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2019/04/15/the-future-of-eurorealism-prospects-for-the-european-conservatives-and-reformists-after-the-may-2019-elections/>).

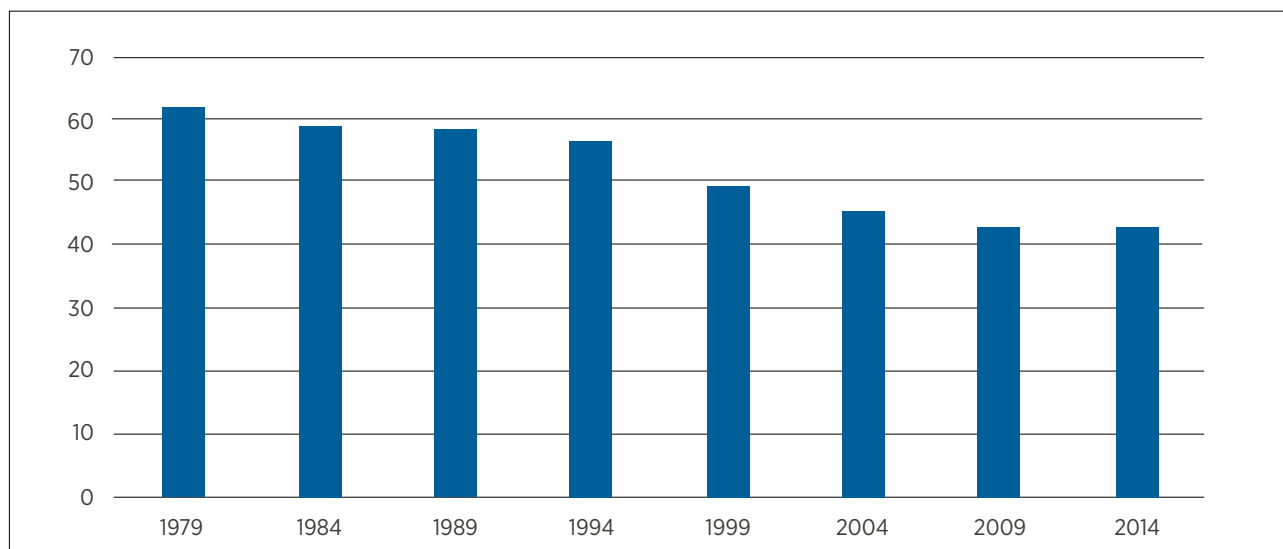
11 Myšleno je zejména riziko, že by skupina ECR nesplnila podmínku minimálního počtu poslanců (25) a minimálního počtu zastoupených členských zemí (7).

12 Chopin, T. – Fraccaroli, N. – Hernborg, N. – Jamet, J. F. (2019): The battle for Europe's future: Political Cleavages and the Balance of Power Ahead of the European Parliament Elections. Institute Jacques Delors Policy Paper No 237 (<http://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2019/04/PP-237-Etude-des-clivages-E2019-v6-1.pdf>).

13 Například Clark, N. (2014): Explaining Low Turnout in European Elections: The Role of Issue Salience and Institutional Perceptions in Elections to the European Parliament. *Journal of European Integration* 36(4): 339–356.

7 Například Angelucci, D. – Carrieri – Franklin, M. N. (2019): Much ado about nothing? The EP elections in comparative perspective. In: *The European Parliament Elections of 2019*. Ed. De Sio L. – Franklin, M. N. – Russo, L. Roma: LUISS University Press, p. 20, či Fraccaroli, N. – Hernborg, N. (2019): European Parliament election projections may be underestimating support for Eurosceptic and Green parties (<https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2019/04/17/european-parliament-election-projections-may-be-underestimating-support-for-eurosceptic-and-green-parties/>).

8 Odkázat lze například na volební výsledky rakouských socialistů (SPÖ) či české ČSSD.

Graf 1: Vývoj volební účasti pro volby do EP 1979–2014 (%)

Zdroj: Autor na základě <https://www.election-results.eu/>

prostředí se totiž mělo za to, že vyšší voličská účast nahraje spíše protestním či euroskeptickým stranám

a naopak, tedy že poškodí strany, které jsou považovány za proevropské.

1.3 Výsledky voleb a volební účast

V pořadí deváté volby do EP se ve členských státech EU uskutečnily v rozmezí 23. – 26. května 2019. Oproti dlouhodobým očekáváním se nakonec, kvůli pozdržení brexitu,¹⁴ hlasovalo také ve Spojeném království. Evropští voliči tak nakonec rozhodovali o obsazení 751 křesel. Výsledky voleb podle politických skupin shrnuje tabulka 1.

Z čistě numerického hlediska měly volby dva jasné vítěze. Prvním byla skupina ID, do které se transformovala v předchozím období existující skupina ENF. Frakce představující největší hrozbu pro status quo podoby EU de facto zdvojnásobila své početní zastoupení. Druhým podobným vítězem byli rovněž nominálně transformovaní liberálové, kteří oproti roku 2014

Tabulka 1: Výsledky voleb do EP v roce 2019

Politická skupina	Křesla v EP	+/- ¹⁵
Evropská lidová strana (EPP)	182	-34
Progresivní aliance socialistů a demokratů (S&D)	154	-31
Obnovme Evropu ¹⁶ (Renew Europe)	108	+31
Zelení/Evropská svobodná aliance (G/EFA)	74	+22
Identita a demokracie ¹⁷ (ID)	73	+37
Evropští konzervativisté a reformisté (ECR)	62	-15
Evropská sjednocená levice – Severská zelená levice (GUE/NGL)	41	-11
Nezařazení	57	+37

Zdroj: Autor na základě <https://www.election-results.eu/>

¹⁴ Podle plánu mělo Spojené království EU opustit 29. března 2019. Britská premiérka Theresa Mayová nicméně z vnitropolitických důvodů – v britském parlamentu se nepodařilo schválit dohodu o odchodu mezi EU a Spojeným královstvím – 20. března požádala EU o prodloužení lhůty na odchod do června 2019. O druhé prodloužení termínu požádala britská vláda 5. dubna, tentokrát se jednalo o odklad brexitu na 30. říjen 2019. Dosud poslední odsun lhůty na odchod nastal 28. října, kdy Evropská rada nabídla Spojenému království odklad na 30. leden 2020.

¹⁵ Komparace je na základě rozložení poslanců do politických skupin na ustavujících schůzích EP v letech 2014 a 2019. Nereflektuje tedy přesuny mezi skupinami ve volebním období 2014–2019. Zdrojová data na <https://www.election-results.eu/tools/comparative-tool/>.

¹⁶ V období 2014–2019 jako skupina Aliance liberálních demokratů pro Evropu (ALDE).

¹⁷ V období 2014–2019 jako skupina Evropa národů a svobody (ENF).

posílili o 40 % a dosáhli svého největšího – z hlediska proporce – zastoupení v historii evropských voleb. Zásadní podíl na tomto vzepětí měla Francie, kde En Marche získalo 21 mandátů, zajišťující liberálům de facto 1/5 celkového výsledku. Skupina Renew Europe se tak dostala do pozice pivotální frakce – de facto žádná smysl a logiku dávající koalice (proevropská, levostředová, pravostředová) bez liberálních poslanců nemůže dosáhnout na nadpoloviční většinu. Zřetelný zisk zaznamenala také skupina G/EFA, a to především díky své „zelené“ části, která významně uspěla v Německu. Nepřekvapivý byl také nárůst nezařazených poslanců, stejně jako v případě ID reflektující nespokojenost voličů s domácími a evropským politickým systémem a více než cokoliv odrážejících specifickou situaci ve Spojeném království – tamější nová Strana pro brexit totiž získala 30 z celkových 57 nezařazených poslanců.

V zásadě podle bez překvapení skončily volby také z pohledu očekávaných poražených. Tandem EPP/S&D pozbyl oproti roku 2015 křesel 65, což značí pokles o 16 %. Pomyslná „velká koalice“ tak přišla o absolutní většinu v EP. V relativní rovině pak největšími poraženými byli právě evropští socialisté, jejichž pokles byl přibližně o 1 procentní bod větší než v případě EPP. Ještě větší ztrátu z tohoto pohledu ale utrpěla skupina ECR, která odlivem 15 poslanců poklesla o bezmála 1/5 své dosavadní síly. Podobnou relativní ztrátu utrpěla také skupina GUE/NGL.

Jelikož výše uvedená čísla zohledňují 73 britských poslanců – jejichž působení po celých pět let mandátu se jeví ve světle ostrovní politiky podzimu 2019 jako krajně nepravděpodobné – je validní zohlednit podobu EP po jejich očekávaném odchodu. Ten bude sice zčásti vyvážen dodatečným rozdělením 27 mandátů¹⁸ mezi 14¹⁹ členských zemí, odchod britské národní delegace ale některé skupiny pocítí poměrně citelně. Nejvíce po této události poklesne počet nezařazených poslanců, citelnou ztrátu 12 křesel utrpí ale také liberální frakce Renew Europe, značí pokles o 0,8 %. Nejvíce – a to o 5 mandátů znamenajících 2,3 % nárůst – naopak posílí skupina EPP. Navzdory absolutní ztrátě 8 poslanců pak v relativním vlivu na nový EP posílí také socialisté (+ 0,2 %)²⁰.

V souvislosti s dvojicí buď zcela britských či převážně britských očekávání – stav ECR a výsledek ve Spojeném království – přinesly volby velkou porážkou pro Konzervativní stranu, což má dopad na oba okruhy. Toryové ziskem 4 křesel nejenže ztratili vedoucí roli ve skupině ECR, ale výrazným ziskem Strany pro brexit utrpěla také ve smyslu legitimacy své brexitovské politiky. Z hlediska celkového britského výsledku²¹ totiž volby podpořily ty proudy ostrovní politiky, které prosazovaly odlišný kurz vyjednávání či jiný scénář budoucnosti Spojeného království – hlasy pro liberální demokracii lze interpretovat jako podporu britského členství, hlasy pro Stranu pro brexit pak jako preferenci rychlého odchodu, včetně varianty odchodu bez dohody. Výsledková katastrofa konzervativců pak de facto znamenala marginalizaci skupiny ECR, v níž se dominantní silou stala polská strana Právo a spravedlnost (PiS), což problematizuje koaliční potenciál frakce a její celkovou budoucí ideologickou profilaci.

Zajímavý pohled nabízí tabulka identifikující vítěze a stranu na druhém místě podle politických skupin a získaných mandátů v jednotlivých členských státech. Tento přehled je shrnutý v tabulce 2.

Optikou politických skupin EPP zvítězila v nadpoloviční většině států (15), s velkým odstupem následovaná skupinou Renew (5) a S&D (4). Zbylé skupiny optikou vítěze paběrkovaly – dvě první místa si připsala skupina ID, jedno získala frakce ECR a ve Spojeném království volby vyhrála již zmíněná nezařazená Strana pro brexit. Oproti předchozím volbám proevropský mainstream ztrácel zejména ve velkých a tradičních členských státech – příkladem je první místo skupiny ID v Itálii a Francii, ale také pozice ECR v Polsku a vítězství Nigela Farage ve Spojeném království. EPP a SD si tak pozici dvou nejsilnějších skupin zajistily hlavně díky svým výsledkům v malých a středně velkých státech. Přidá-li se k tomuto posunu německá preference pro skupinu G/EFA, kdy němečtí Zelení de facto vytěsnili tamější sociální demokracii, je patrné, že volby ukázaly, že voliči v tradičních, velkých a zakládajících státech integračního procesu poměrně výrazně změnili své politické preference či jejich posun – jako v případě Francie a Spojeného království – potvrdili.

18 Počet poslanců EP tak bude na hodnotě 705. Zbývajících 46 míst bude rezervováno pro případné rozšíření EU.

19 Jedná se o Francii (5), Itálii (3), Španělsko (5), Polsko (1), Rumunsko (1), Nizozemsko (3), Švédsko (1), Rakousko (1), Dánsko (1), Slovensko (1), Finsko (1), Irsko (2), Chorvatsko (1) a Estonsko (1).

20 Chopin, T. – Giovannini, A. – Hernborg, N. – Jamet, J. F. (2019): The

European Parliament after Brexit: what would it look like? (<https://blogs.lse.ac.uk/brexit/2019/06/05/the-european-parliament-after-brexit-what-would-it-look-like/>).

21 Curtice, J. (2019): Polarised Politics – The European Elections in the UK. Political Insight 10(3): 8–11.

Tabulka 2: Dvě²² nejsilnější skupiny EP podle členských států EU

Země	Nejsilnější skupiny	Země	Nejsilnější skupiny
Rakousko	EPP (7), S&D (5)	Itálie	ID (28), S&D (19)
Belgie	EPP (4), Renew (4)	Lotyšsko	S&D (2), EPP (2), ECR (2)
Bulharsko	EPP (7), S&D (5)	Litva	EPP (4), Renew (2), S&D (2), G/EFA (2)
Chorvatsko	EPP (4), S&D (3)	Lucembursko	EPP (2), Renew (2)
Kypr	EPP (2), S&D (2), GUE/NGL (2)	Malta	S&D (4), EPP (2)
Česko	Renew (6), EPP (5)	Nizozemsko	Renew (6), EPP (6), S&D (6)
Dánsko	Renew (5), S&D (3)	Polsko	ECR (26), EPP (17)
Estonsko	Renew (3), S&D (2)	Portugalsko	S&D (9), EPP (7)
Finsko	Renew (3), EPP (3)	Rumunsko	EPP (14), S&D (10)
Francie	ID (22), Renew (21)	Slovensko	EPP (4), S&D (3)
Německo	EPP (29), G/EFA (25)	Slovinsko	EPP (4), S&D (2), Renew (2)
Řecko	EPP (8), GUE/NGL (6)	Španělsko	S&D (20), EPP (12)
Maďarsko	EPP (13), S&D (5)	Švédsko	EPP (6), S&D (5)
Irsko	EPP (4), GUE/NGL (4)	Spojené království	NI (30), Renew (17)

Zdroj: Autor na základě <https://www.election-results.eu/seats-political-group-country/2019-2024/>

Ze vstupů nových národních politických stran podle povolebních analýz²³ profitovali především liberálové, do jejichž skupiny vstoupilo hned 11 nových národních stran a 32 poslanců. Zbylé skupiny dokázaly získat od 3 do 6 nových stran, přičemž počet nových poslanců varioval mezi 5 až 13. Přesuny mezi skupinami byly méně časté a poukazují především na nízkou míru konsolidace tvrdě euroskeptických subjektů – transformovaná skupina ID vznikla na základech v předchozím období existujících skupin ENF (54 poslanců) a EFDD (11 poslanců). Menší část jejich členů (3) před volbami působila ve skupině ECR, ze které „dezertovalo“ po jednom poslanci do skupin Renew Europe a EPP.

V rovině výsledků voleb tak hlasování nepřineslo zásadní překvapení. Voliči napříč EU potvrdili trend odklonu od tradičního mainstreamu, přičemž ale síla jeho „potrestání“ nebyla tak vysoká, jak některé odhady předpokládaly. Populistické a protestní strany se totiž ani zdánlivě nepřiblížily pozici, ve které by v EP mohly hrát roli relevantní politické síly. Potvrdil se nicméně očekávaný trend fragmentace EP²⁴ a sblížení sil jednotlivých frakcí. Tato fragmentace přitom

není jen v absolutní rovině, tj. ve sblížení síly skupin, ale také v rámci obou bloků.²⁵ Jak proevropský, tak euroskeptický či eurokritický tábor se rozdrobil, což představuje novinku zejména u proevropských skupin. Převáděno do řeči čísel: zatímco v předchozích dvou evropských volbách byl za tandemem socialistů a lidovců odstup více než 100 mandátů – a mezi vítěznou EPP a třetími liberály dokonce téměř 200 křesel – v roce 2019 početní vliv skupin výrazně konvergoval. Totéž platí pro poměry uvnitř obou bloků, zejména pak proevropského. Jestliže v roce 2014 EPP představovala přes 42 % síly proevropského bloku (a SD přes 36 %), v roce 2019 šlo v případě EPP jen o 35 % a SD o 30 %.

Volební účast oproti roku 2014 narostla o solidních 8 procentních bodů na hodnotu 50,62 % a poprvé od roku 1994 se vyhoupla nad 50 % oprávněných voličů. Jak ale ilustruje tabulka 3, mezi členskými státy panují výrazné rozdíly, přičemž zůstalo zachováno dělení na angažovanější tradiční země oproti pasivnějším státům střední a východní Evropy. Pouze Litva a Rumunsko se v rámci daného regionu dostaly nad průměr EU, Česko a Slovensko signifikantně tabulku

22 V případě stejných zisků více skupin jsou reportovány všechny na děleném druhém místě.

23 Von Ondarza, N. – Will, J. (2019): How movement between party groups has affected the balance of power in the European Parliament (<https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2019/07/10/how-movement-between-party-groups-has-affected-the-balance-of-power-in-the-european-parliament/>).

24 Hobolt, S. (2019): European Elections 2019: A More Fragmented Parliament. *Political Insight* 10(3): 16–19.

25 Toto dělení je samozřejmě do značné míry schematické a nenárokují si úplnost. Odborná literatura obvykle do proevropského křídla řadila v období 2014–2019 skupiny EPP, SD, ALDE a G/EFA, do euroskeptického pak GUE/NGL, ECR, EFDD a ENF (Angelucci, D. – Carrieri – Franklin, M. N. (2019): Much ado about nothing? The EP elections in comparative perspective. In: *The European Parliament Elections of 2019*. Ed. De Sio L. – Franklin, M. N. – Russo, L. Roma: LUISS University Press, p. 16).

Tabulka 3: Přehled volební účasti v EU 28 v roce 2019

Země	Účast (%)	+/-	Země	Účast (%)	+/-
Belgie	88,47	-	Polsko	45,68	+
Lucembursko	84,24	-	Kypr	44,99	+
Malta	72,70	-	Maďarsko	43,36	+
Dánsko	66,00	+	Nizozemsko	41,93	+
Německo	61,38	+	Finsko	40,70	+
Španělsko	60,73	+	Estonsko	37,60	+
Rakousko	59,80	+	Spojené království	36,90	+
Řecko	58,69	-	Lotyšsko	33,53	+
Švédsko	55,27	+	Bulharsko	32,64	-
Itálie	54,50	-	Portugalsko	30,75	-
Litva	53,48	+	Chorvatsko	29,86	+
Rumunsko	51,07	+	Slovinsko	28,89	+
Francie	50,12	+	Česko	28,72	+
Irsko	49,70	-	Slovensko	22,74	+

Zdroj: Autor na základě: <https://www.election-results.eu/turnout/>

volební účasti uzavřely. Kromě volební účasti tabulka 3 reportuje, zda v dané zemi došlo ke zvýšení (+), či ke snížení (-) voličské účasti oproti předchozím volbám.

Nárůst volební účasti byl způsoben nerovnoměrným vývojem napříč EU, v níž lze v tomto směru vyzorovat několik vzorců. Za prvé, ke zřetelné mobilizaci voličů došlo ve státech Visegrádské skupiny, kde nejhorší skóre zaznamenalo Slovensko (+ 9 procentních bodů). Největší zvýšení, a to také v absolutním žebříčku celé EU, zaznamenalo Polsko s nárůstem o téměř 22 procentních bodů, výrazný nárůst zaznamenalo také Maďarsko (14,5 procentního bodu) a Česko (přes 10). S výjimkou Bulharska narostla účast ve všech dalších východo- a středoevropských státech – například v Rumunsku účast vzrostla o téměř 19 procentních bodů. Naopak, ve státech nejvíce postižených migrační krizí (Itálie a Řecko) evropské volby více voličů než v roce 2014 – tedy před začátkem krize – nemobilizo-

valy. Na druhou stranu je potřeba dodat, že výchozí hodnoty v těchto zemích (a de facto v celé tradiční EU 15) byly mnohem vyšší než čísla u východo- a středoevropských států. K růstu naopak došlo u německy mluvících zemí – jak Rakousko, tak Německo se dostaly nad hranici 10 procentních bodů. Poklesy účasti, k níž došlo v menšině členských států, tak dramatické jako v případě nárůstů nebyly a projevy se pouze v řádu jednotek do hodnoty 3 procentních bodů.

První povolební analýzy chování voličů ukázaly, že voliči napříč EU jsou velmi nestabilní a přelétaví ve svých preferencích. Například studie Emanuele a Marino²⁶ tvrdí, že květnové evropské volby byly z pohledu voličské stálosti nejméně stabilní od roku 1979. V této rovině se evropské volby sblížily s národními. Oproti klasické socio-ekonomické motivaci pak ve volbách 2019 sehrála zásadní roli linie dělící voliče na zastánce/odpůrce volného obchodu, evropské integrace a multikulturalismu.²⁷

26 Emanuele, V. – Marino, B. (2019): Party system change in EU countries: long-term instability and cleavage restructuring. In: In: The European Parliament Elections of 2019. Ed. De Sio L. – Franklin, M. N. – Russo, L. Roma: LUISS University Press, p. 29–40.

27 K existenci a konceptualizaci této konfliktní linie podrobněji Hooghe, L. – Marks, G. (2018): Cleavage theory meets Europe's crises: Lipset, Rokkan, and the transnational cleavage. *Journal of European Public Policy*, 25(1): 109–135. De Vries, C. E. (2018): The cosmopolitan-parochial divide: changing patterns of party and electoral competition in the Netherlands and beyond. *Journal of European Public Policy*, 25(11): 1541–1565. Strijbis, O., Helmer, J. and de Wilde, P., 2018. A cosmopolitan–communitarian cleavage around the world? Evidence from ideological polarization and party–voter linkages. *Acta Politica*, online first.

1.4 Dopady voleb na EP

Vzhledem k tomu, že EP je v listopadu 2019 na počátku svého mandátu – a legislativní činnost do značné míry neprobíhá, protože její iniciátor, Evropská komise, je krátce po svém schválení – lze bezprostřední dopady voleb sledovat především na personální rovině a z hlediska vnitřního členění EP. Do začátku listopadu

konec rozhodl nekandidovat,³¹ oficiálně proto, aby se mohl soustředit na předsednictví Strany evropských socialistů (PES).³²

EP také zvolil 14 místopředsedů, jejichž rozdělení do politických skupin přináší tabulka 4.

Tabulka 4: Místopředsednické funkce podle politických skupin

Skupina	Počet
EPP	5
S&D	3
Renew Europe	2
G/EFA	2
GUE/NGL	1
NI	1

Zdroj: Autor na základě <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/eu-affairs/20190705STO56304/who-s-who-overview-of-parliament-s-leadership-at-the-start-of-2019-2024-term>

se také EP intenzivně věnoval své roli v sestavování nové Komise, kdy nejprve hlasoval o předsedkyni kolegii, poté posuzoval jednotlivé kandidáty v rámci tzv. slyšení,²⁸ aby nakonec hlasoval o Komisi jako celku.

Personální špičku EP představuje jeho předseda, kterým byl zvolen²⁹ italský David Sassoli reprezentující skupinu S&D. Stalo se tak na základě doporučení červencové Evropské rady, v níž díky politickým dohodám post předsedy EP připadl právě socialistům. O vedení EP se tak neucházeli další potenciální silní kandidáti jako dosluhující předseda Antonio Tajani (EPP) či liberál Guy Verhofstadt. Sassoli nebyl první a zřejmá socialistická volba, dohoda Evropské rady³⁰ nejprve v zájmu zohlednění geografické pestrosti preferovala Bulhara Sergeje Staniševa. Ten se ale na-

Z tabulky 4 je patrné, že ne všechny politické skupiny získaly místopředsednickou funkci. Křeslo, které má spíše symbolický než faktický význam, nezbylo na frakce ECR a ID. Z hlediska funkcí je pro vliv politických skupin klíčové předsednictví výborů. Tabulka 5 přibližuje distribuci předsednických funkcí podle stranické a národní příslušnosti poslanců. Uvedena je také velikost výborů podle počtu poslanců.

Pokud jde o vnitřní členění EP, v němž stejně jako národní parlamenty hrají podstatnou roli především sektorové výbory, v analýzách EP panuje přesvědčení, že čím větší velikost má daný výbor, tím je vyšší jeho politický význam.³³ Dlouhodobě byl nejsilnějším výborem zahraničně-politický AFET, jehož velikost mezi roky 2009–2019 oscilovala mezi 76 až 71 poslanci. Na ustavujícím jednání EP nicméně AFET tuto pozici ztratil a s počtem 71 poslanců klesl na třetí místo. V numerickém žebříčku jej tak předstihly výbory pro životní prostředí ENVI (76) na prvním místě a výbor pro průmysl, energetiku a výzkum ITRE (71) na druhé pozici. Pětici nejsilnějších výborů, které analytici³⁴

28 Slyšení jednotlivých kandidátů na komisaře nemá oporu v evropském právu, ale v politické praxi a v interních pravidlech EP, konkrétně v Příloze 6 Jednacího řádu EP. Poprvé bylo použito v roce 1995, jeho smyslem je, aby kompetentní výbor či výbory posoudily způsobilost kandidáta vykonávat dané portfolio, oddanost EU a osobní integritu nominanta. Ač na jeho základě EP nemůže odmítnout konkrétního kandidáta, nespokojenost výboru zpravidla vede buď ke druhé fázi slyšení, či ke stažení nominanta a jeho nahrazení. EP totiž může pohrozit, jako udělal v roce 2009 v případě italského aspiranta Buttiglioneho, že neschválí celou Evropskou komisi. K vývoji role EP ve jmenování Evropské komise podrobně: Héritier, A. – Meissner, K. L. – Moury, C. – Schoeller, M. G. (2019): *European Parliament Ascendant. Parliamentary Strategies of Self-Empowerment in the EU*. Cham: Palgrave Macmillan, pp. 39–60 či Moury, C. (2007): *Explaining the European Parliament's right to appoint and invest the commission*. *West European Politics* 30(2): 367–391.

29 Sassoli obdržel 345 hlasů ze 751 možných ve druhém kole volby. Porazil kandidáta ECR Jana Zahradila (160 hlasů) a političku G/EFA Ska Kellerovou (119).

30 Politico (2019): *Surprise finish, uncertain consequences in race to choose new EU leaders* (<https://www.politico.eu/article/surprise-finish-uncertain-consequences-in-race-to-choose-new-eu-leaders/>).

31 Politico (2019): *David Sassoli elected European President* (<https://www.politico.eu/article/david-sassoli-elected-european-parliament-president/>).

32 Alternativním vysvětlením je, že EP volbou jiného socialistického kandidáta zamýšlel ukázat svou suverenitu a nezávislost na Evropské radě.

33 VoteWatch (2019): *The European Parliament at 40: A More Mature Institution? Evolution of the EP committees' size* (<https://www.votewatch.eu/blog/the-european-parliament-at-40-a-more-mature-institution-evolution-of-the-ep-committees-size/>).

34 Důvodem je, že daných 5 politických oblastí je nejvíce pokrýváno například Evropskou radou. VoteWatch (2019): *The European Parliament at 40: A*

Tabulka 5: Předsednictví a velikost výborů EP pro období 2019–2021

Výbor	Velikost	Předseda	Skupina	Země
Životní prostředí (ENVI)	76	Pascal Canfin	Renew Europe	Francie
Průmysl, výzkum, energetika (ITRE)	72	Adina Ioana Valeanová	EPP	Rumunsko
Zahraniční věci (AFET)	71	David McAllister	EPP	Německo
Občanské svobody, spravedlnost, vnitřní věci (LIBE)	68	Juan Fernando Lopéz Aguilar	S&D	Španělsko
Hospodářství a měna (ECON)	60	Irene Tinagliová	S&D	Itálie
Zaměstnanost a sociální věci (EMPL)	55	Lucia Ďuriš Nicholsonová	ECR	Slovensko
Doprava a cestovní ruch (TRAN)	49	Karima Delliová	G/EFA	Francie
Zemědělství a rozvoj venkova (AGRI)	48	Norbert Lins	EPP	Německo
Vnitřní trh a ochrana spotřebitele (IMCO)	45	Petra De Sutterová	G/EFA	Belgie
Regionální rozvoj (REGI)	43	Younous Omarjee	GUE/NGL	Francie
Rozpočet (BUDG)	41	Johan Van Overtveldt	ECR	Nizozemsko
Mezinárodní obchod (INTA)	41	Bernd Lange	S&D	Německo
Práva žen a rovnost pohlaví (FEMM)	35	Evelyn Regnerová	S&D	Rakousko
Petice (PETI)	35	Dolors Montserratová	EPP	Španělsko
Kultura a vzdělávání (CULT)	31	Sabine Verheyenová	EPP	Německo
Rozpočtová kontrola (CONT)	30	Monika Hohlmeierová	EPP	Německo
Rybolov (PECH)	28	Chris Davies	Renew Europe	Spojené království
Ústavní záležitosti (AFCO)	28	Antonio Tajani	EPP	Itálie
Rozvoj (DEVE)	26	Tomas Tobé	EPP	Švédsko
Právní záležitosti (JURI)	25	Lucy Nethsinghaová	Renew Europe	Spojené království

Zdroj: Autor na základě <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20190711STO56847/meet-the-new-chairs-of-the-parliamentary-committees>

považují za nejdůležitější zejména pro legislativní vliv³⁵ a činnost EP, doplňují ještě výbor pro občanské svobody LIBE a výbor pro ekonomiku ECON.

Jestliže poslanci politických skupin byli v jednotlivých výborech rozmístěni proporčně, o národních delegacích stejné tvrzení neplatí. Analýza³⁶ think-tanku VoteWatch.eu tak ukázala, že řada zemí (či skupin zemí) umístěním svých poslanců signalizuje politické preference daného státu. Poslanci středoevropských států tak mají výrazně vyšší reprezentaci ve výborech AFET (zvláště v podvýboru pro obranu a bezpečnost) a IMCO (vnitřní trh a ochrana spotřebitele). Němečtí poslanci pak mají stejně předimenzované zastoupení ve výborech, jež jsou relevantní pro evropský rozpočet (BUDG a CONT) a pro dodržování evropských hodnot a vlá-

dy práva (například JURI). Za zajímavou pak zmíněná analýza označila slabé zastoupení francouzských členů EP ve výborech, které jsou důležité z pohledu politických cílů francouzského prezidenta Macrona – typicky se jedná o ekonomické a sociální politiku pokrývající výbory.

Jakkoliv nelze distribuci národních delegací napříč výbory přeceňovat, již v září 2019 se ukázalo, že může hrát určitou roli. Vlivný výbor pro právní otázky JURI, v němž jsou národní delegace východo- a středoevropských států výrazně pod-reprezentovány (16 %), totiž během posuzování způsobilosti kandidátů do Evropské komise de facto zastavil naděje rumunské nominantky Rovany Plumbové a maďarského kandidáta László Trócsányiho,³⁷ přičemž například podobně problematický belgický nominant Didier Reynerds bez problémů prošel. V souvislosti s očekávaným důrazem Evropské komise na evropské hodnoty a vládu práva lze předpokládat, že výbor JURI bude ve volebním období 2019–2024 patřit k vlivným a mediálně velmi

More Mature Institution? Evolution of the EP committees' size (<https://www.votewatch.eu/blog/the-european-parliament-at-40-a-more-mature-institution-on-evolution-of-the-ep-committees-size/>).

35 Výjimku představuje výbor AFET, který je ale prestižní z jiných důvodů.

36 VoteWatch (2019): Concentration of nationalities in key EP committees reveals agendas (<https://www.votewatch.eu/blog/concentration-of-nationalities-in-key-ep-committees-reveals-agendas/>).

37 Maďarská vláda místo Trócsányiho nominovala vedoucího svého stálého zastoupení při EU.

viditelným složkám EP. Paradoxně se přitom jedná o početně nejmenší výbor EP.

Posuzování způsobilosti uchazečů o křeslo v kolegiu Evropské komise byl ostatně první viditelný výstup nového EP. Slyšení před výbory započala 30. září a měla trvat do 8. října. Oproti předchozím obdobím, kdy výbory kritizovaly zpravidla nižší jednotky kandidátů, se EP kriticky vyhradil (včetně odmítnutí původních kandidátů Rumunska, Maďarska a Francie) v prvním týdnu k francouzské nominantce Sylvii Goulardové,³⁸ Polákovi Januszi Wojciechowskemu³⁹ a Švédce Ylvě Johanssonové – zatímco poslední dva nominati museli dodat odpovědi na dodatečné písemné otázky, francouzská kandidátka absolvovala ještě druhé kolo slyšení – 10. října. Francouzská nominantka v něm neuspěla, a Francie musela dodat – ke značnému rozhořčení prezidenta Macrona⁴⁰ – náhradníka Thierryho Bretona.

Z prvních měsíců činnosti EP je patrné, že instituce, která byla zvyklá na konstantní posilování své pozice v politickém systému EU, utrpěla díky volbám viditelný šok. Otřepat se z něj mainstream EP snaží vymezováním si prostoru a pozice vůči Evropské komisi. Ze slyšení a posuzování způsobilosti kandidátů pak pramení domněnka, že v novém EP může mnohem významnější roli než dosud hrát dělení poslanců na tradiční a středo-/východoevropské země. Nejedná se přitom jen o odlišné preference ve smyslu obsazení výborů, které logicky povedou k akcentaci jiných cílů a ambicí v oblasti politik, ale také o personální ostrakizaci střední a východní Evropy a do značné míry ponižující jednání poslanců během slyšení směrem ke kandidátům do Komise z tohoto regionu.

Z hlediska střednědobého profilu EP se zdá, že nárůst euroskeptických a populistických stran nebude mít na profilaci instituce zásadní vliv. Důvodem je nízká konsolidace těchto skupin, minimální přítomnost zástupců daných stran ve vlivných funkcích, jejich stále nedostatečná početní síla (která ještě oslabí po brexitu) a celkově nízká ochota zástupců těchto proudů zapojovat se do rutinní parlamentní práce. Byť je možná pravda, že populistické a euroskeptické strany dokázaly před volbami vytvořit společnou vizi nativistické Evropy/EU,⁴¹ do momentu, než se jim podaří tuto vizi transformovat do podoby konkrétních politických opatření, nepředstavují pro podobu EP relevantní hrozbu. Vzhledem k tomu, že chování a činnost poslanců těchto stran a skupin v EP je determinována dlouhodobými rolemi,⁴² není tento vývoj ve volebním období 2019–2024 pravděpodobný.

38 Euractiv (2019): The Capitals: Co stojí za neúspěchem Sylvie Goulardové? (<https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/the-capitals-co-stoji-za-neuspechem-sylvie-goulardove/>).

39 <https://www.politico.eu/article/meps-accept-wojciechowski-as-eu-farm-commissioner/>

40 Financial Times (2019): MEPs reject Emmanuel Macron's nominee for EU commissioner (<https://www.ft.com/content/9c66ce36-eb58-11e9-a-240-3b065ef5fc55>), The Guardian (2019): Macron blames 'political game' as MEPs reject commission candidate (<https://www.theguardian.com/world/2019/oct/10/macron-blames-political-game-as-meps-reject-commission-candidate>).

41 Podrobně Ypi, L. (2019): The 2019 European Parliament: the far right International is here – when will the left wake up? (<https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2019/06/22/the-2019-european-parliament-the-far-right-international-is-here-when-will-the-left-wake-up/>) a Sputnik (2019): Marine Le Pen Calls for 'Peaceful Revolution' to Return Power to People (<https://sputniknews.com/europe/201905181075122610-marine-le-pen-revolution/>).

42 K rolím, které euroskeptičtí poslanci hrají v EP, podrobně Brack, N. (2012): Eurosceptics in the European Parliament: Exit or voice? *Journal of European Integration* 34(2): 151–168 či Brack, N. (2015): The roles of Eurosceptic Members of the European Parliament and their implications for the EU. *International Political Science Review* 36 (3), 337–350 .

Candidates for the Presidency of the European Commission



VEDOUCÍ KANDIDÁTI

2.1 Kontext

Snaha personalizovat evropskou politiku představuje do značné míry konsekvenci neutěšené reality evropských voleb, která byla popsána výše. Kromě jak faktické, tak symbolické vzdálenosti „ Bruselské“ politiky od voličů je za jejich tradiční problém považováno to, že mají či měly nulový dopad na exekutivu, čímž se zásadně odlišují od národních parlamentních voleb. Personalizace voleb tak představuje pokus učinit je v tomto směru atraktivnější pro voliče, což je cílem řady politiků evropských institucí či evropských politických stran minimálně od 90. let 20. Století.⁴³ Aspoň částečného zhmotnění se tato myšlenka dočkala díky Lisabonské smlouvě. Potenciál evropských voleb ovlivnit vedení Evropské komise zakládá článek 17, odstavec 7 Smlouvy o EU, který říká, že předseda Evropské komise bude Evropskou radou a EP vybrán s přihlednutím k výsledkům voleb. Během volebního období 2009–2014 tak dospěla k souhlasu s procedurou tzv. vedoucího kandidáta⁴⁴ hned pětice evropských politických stran. Kromě EPP šlo o PES, Alianci liberálů

a demokratů pro Evropu (ALDE), Zelené a Stranu evropské levice (PEL). Před volbami v roce 2014 tak bylo v předvolebním zápolení zmiňováno 5–6 potenciálních jmen, přičemž vedoucí kandidát EPP Jean-Claude Juncker byl také nakonec – vzhledem k vítězství EPP ve volbách – zvolen předsedou Komise.

Ačkoliv výše zmíněná formulace Smlouvy o EU nezakládá žádný nárok vítězné strany či politické skupiny, zejména EP si proceduru začal, zjevně na základě úspěšného roku 2014, aktivisticky vykládat přesně tímto směrem. Jeho poslanci tak před volbami v roce 2019 opakovaně uvedli,⁴⁵ že EP nepodpoří jiného nominanta na předsedu než toho, kdo by prošel evropským volebním kláním. Dělo se tak navzdory protichůdným tendencím zaznívajícím jak z řady členských států,⁴⁶ tak z řady některých evropských politických stran – proceduru začali v roce 2018 zpochybňovat například evropští liberálové, původně patřící mezi její přední obhájce.

2.2 Očekávání

Kakofonie, kterou v chápání vedoucího kandidáta vyprodukovala evropská politika v končícím volebním období, vedla k protichůdným a zmatečným očekáváním. Zásadní otázkou rezonující před volbami bylo,

zda procedura vůbec květnové hlasování přežije. Kromě výše zmíněného odporu řady státních a nadstátních aktérů hrála svou roli také jména, která se o post předsedy Komise ucházela. Největší emoce vyvolával německý kandidát EPP Manfred Weber, který

43 Detailně k politickým okolnostem vzniku procedury Hamřík, L. – Kaniok, P. (2019): Journal of Contemporary European Research (v tisku), či van Hecke, S. – Wouter, W. – De Groof, V. (2018): 25 Years of Spitzenkandidaten. What Does the Future Hold. Wilfred Martens Centre for European Studies Policy Brief November 2018 (https://www.martenscentre.eu/sites/default/files/publication-files/ces_policybrief_spitzenkandidaten-web.pdf).

44 Pro proceduru se vžilo označení Spitzenkandidaten.

45 Například European Parliament (2019): “Spitzenkandidaten” process cannot be overturned, say MEPs (<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180202IPR97026/spitzenkandidaten-process-cannot-be-overturned-say-meps>).

46 Kritikem procedury byl například francouzský prezident Emmanuel Macron či český předseda vlády Andrej Babiš.

Tabulka 6: Vedoucí kandidáti pro volby 2019

Evropská politická strana	Skupina v EP	Vedoucí kandidát	Země
Evropská lidová strana	EPP	Manfred Weber	Německo
Strana evropských socialistů	S&D	Frans Timmermans	Nizozemsko
Aliance liberálů a demokratů pro Evropu	ALDE	– ⁵⁰	–
Aliance konzervativců a reformistů v Evropě	ECR	Jan Zahradil	Česko
Zelení	G/EFA	Ska Kellerová	Německo
		Bas Eickhout	Nizozemsko
Strana evropské levice	GUE/NGL	Nico Cué	Belgie
		Violeta Tomičová	Slovinsko
Evropská svobodná aliance	G/EFA	Oriol Junqueras	Španělsko
Evropské křesťanské politické hnutí	–	Peter van Dalen	Nizozemsko
		Bert-Jan Ruissen	Nizozemsko

Zdroj: Autor.

v na sjezdu EPP přesvědčivě v souboji o křesťansko-demokratickou nominaci porazil⁴⁷ finského expremiéra Alexandera Stubba. Weberovi byla opakovaně vytýkána nedodatečná distance od maďarského předsedy vlády Viktora Orbána a jeho strany FIDESZ.⁴⁸ Část Weberových konkurentů proto opakovaně zmiňovala, že ani v případě vítězství EPP ve volbách křesťansko-demokratického kandidáta nepodpoří. Vzhledem k očekávanému vítězství EPP a s ním souvisejícího nároku křesťanských demokratů na předsednický post z této rovnice nevycházel žádný výsledek, který by byl pro potvrzení životnosti procedury vedoucích kandidátů povzbudivý.

Důsledkem výše načrtnutého bylo, že ne zcela minoritním očekáváním bylo opětovné posílení Evropské

rady (potažmo členských států) v procesu výběru předsedy Komise. Scénář, při kterém jsou výsledky voleb (a s nimi související ambice EP) odsunuty do pozadí mezivládního vyjednávání, nebyl vzhledem k neochotě některých členských států k proceduře jako takové a problému Weber nereálný.

Pro případ úspěchu procedury představovala logické očekávání jména nominovaných kandidátů.⁴⁹ K představení nominantů na pozici předsedy Evropské komise se rozhodlo 8 evropských politických stran. Jejich přehled, který zohledňuje také postup relevantních evropských stran, které vedoucího kandidáta nenominovaly či nominovaly dva aspiranty, nabízí tabulka 6.

2.3 Výsledek procedury

Bezprostředně po oznámení výsledků voleb bylo patrné, že pokud má být procedura vedoucích kandidátů respektována, měl by být na předsedu Evropské komise nominován Manfred Weber. Tato myšlenka ale vzala za své prakticky okamžitě – volební lídr EPP byl v souladu s očekáváním de facto všemi vlivnými

dalšími skupinami v EPP marginalizován,⁵¹ a do reálného politického souboje se nedostal. EPP se přitom pokoušela Webera ve hře udržet, její snaha však narazila již na úrovni Evropské rady.⁵² Neopakoval se tak scénář z roku 2014, kdy byl Jean-Claude Juncker bezprostředně po oznámení volebních výsledků rovněž považován za velmi málo pravděpodobnou volbu, aby nakonec v řádů týdnů podporu jak EP, tak Ev-

47 Euractiv (2019): Weber wins EPP Spitzenkandidat in landslide victory (<https://www.euractiv.com/section/eu-elections-2019/news/weber-wins-epp-spitzenkandidat-in-landslide-victory/>).

48 Paradoxně právě Viktor Orbán po volbách stáhl svou podporu Webera zpět a obvinil ho, že německý politik „urazil Maďarsko“. Politico (2019): Orbán backs away from Weber (<https://www.politico.eu/article/orban-withdraws-support-for-webers-commission-candidacy/>).

49 Přehled všech jmen, o kterých se v evropských politických stranách v souvislosti s vedoucími kandidáty diskutovalo, je k dispozici na blogu analytika Jona Wortha (<https://jonworth.eu/candidates-for-commission-president-2019-spitzenkandidaten/>).

50 ALDE se rozhodlo představit tým 7 politiků a političek namísto 1 vedoucího kandidáta. Jednalo se o Nicolou Beerovou z Německa, Emmu Boninovou z Itálie, Violetu Bulcovou ze Slovinska, Katalinu Csehovou z Maďarska, Luise Garicano ze Španělska, Guye Verhofstadta z Belgie a Margrethe Vestagerovou z Dánska. Strana se od myšlenky vedoucího kandidáta distancovala také proto, že k ní byl skeptický Emmanuel Macron, o jehož En Marché mělo ALDE zájem.

51 Politico (2019): Liberals and Socialists will not back Weber (<https://www.politico.eu/article/liberals-greens-weber/>).

52 Silným Weberovým oponentem na úrovni Evropské rady byl Emmanuel Macron, který mu vyčítal nedostatečnou exekutivní zkušenost.

ropské rady získal. Byť nakonec EPP pozici předsedy Evropské komise uhájila, procedura Spitzenkandidaten utrpěla zřetelnou porážku. A to nikoliv pouze tím, že vybraná kandidátka, kterou se stala německá politička Ursula von der Leyenová, dokonce ani nekandidovala do EP – přičemž průchod kandidátů volební soutěží

byl již zmíněnou podmínkou EP – ale také proto, že německá kancléřka Angela Merkelová byla za EPP připravena přepustit vedení Komise socialistům, nikoliv však z evropských, ale z vnitropolitických důvodů – Merkelová potřebovala uklidnit svého sociálně-demokratického vládního partnera.⁵³

2.4 Dopady výsledků na proceduru vedoucího kandidáta

Okamžitě se objevily návrhy na reformu. Jeden z nich prezentoval dokonce Manfred Weber,⁵⁴ jehož EPP nakonec obětovalo v mezivládním vyjednávání o vedoucích funkcích. Podle jeho návrhu se měla praxe vedoucích kandidátů právně definovat a stát se součástí širších změn unijní politiky – Weber například navrhoval posílení pravomocí EP o legislativní iniciativu či vylepšení systému institucionálních brzd a rovnováhy.

Budoucnost procedury vedoucích kandidátů lze v tuto chvíli jen obtížně predikovat. Ačkoliv se nová Evropská komise, konkrétně místopředsedkyně Věra Jourová, zavázala k reformě procedury, vyvstává mnoho otázek nad tím, s jakým úspěchem může libovolný návrh počítat. Prvním faktorem je v tomto směru dosavadní ukotvení procedury – jedinou právní oporou je již zmíněný článek 17 Smlouvy o EU, který pouze a jen položil základ pro politickou praxi. Ta ale není uplatňována žádnými právními předpisy, neošetřuje ji ani například Jednací řád EP. Vzhledem k tomu, že zásah do primárního práva je ve střednědobé perspektivě z řady politických důvodů nemyslitelný, může Komise svůj

potenciální návrh vydat formou nezávazného doporučení či formou nějakého konzultačního či diskuzního dokumentu. Jeho případný obsah bude ale vyžadovat akceptaci a poté interpretaci velkým množstvím aktérů – v první řadě se jedná o členské státy, ve druhé pak o evropské politické strany či také národní politické strany. Ty jsou mimochodem stále – a dá se očekávat, že také budou ve střednědobé budoucnosti – hlavním hráčem evropského volebního klání. Detailní analýzy jejich přístupu k vedoucím kandidátům voleb v roce 2014 ukázaly, že míra pozornosti, které jim věnovaly, byla minimální.⁵⁵ Upozadit pak nelze ani roli masových médií. Lze se tak domnívat, že zásadní reforma procedury vedoucích kandidátů – ve smyslu posílení tohoto nástroje a zvýšení jeho vlivu v politickém systému EU – a její použití pro evropské volby v roce 2024 není z těchto důvodů realistická. Budoucnost procedury vedoucích kandidátů tak spíše než v uvážlivém institucionálním inženýrství spočívá v politické a společenské konstelaci, ve které se EU bude před dalšími volbami nacházet.

53 Politico (2019): Merkel backs 'real' lead candidates, tipping Timmermans and Weber for top EU jobs (<https://www.politico.eu/article/merkel-backs-real-lead-candidates-tipping-timmermans-and-weber-for-top-eu-jobs/>).

54 EUObserver (2019): Weber: Six proposals in wake of Spitzenkandidat proces (<https://euobserver.com/opinion/145443>).

55 Braun, D. – Schwarzböhl, T. (2019): Put in the spotlight or largely ignored? Emphasis on the Spitzenkandidaten by political parties in their online campaigns for European elections. *Journal of European Public Policy* 26(3): 428–445.



EVROPSKÁ KOMISE

3.1 Kontext

Evropská komise představuje instituci, jejíž důkladná kontextualizace – ve smyslu významu a vlivu na evropskou integraci – by zřejmě vydala na samostatnou studii. Role Komise jako například motoru evropské integrace či iniciátora a mediátora legislativního procesu byla popsána a vysvětlena extenzivní literaturou.⁵⁶ Totéž platí pro analýzy jejího vlivu na tempo integračního procesu či například pro vysvětlení významu Evropské komise pro členské státy.⁵⁷ Řada

studií⁵⁸ rovněž analyzuje proměnlivost pozice Komise v politickém systému EU. Ve stručnosti tak lze shrnout, že byť se Komise ani zdánlivě nepodobá všemocnému monsturu, její vliv zejména na běžnou legislativní činnost EU je zásadní. Svou rolí tvůrce agendy, spočívající především v navrhování legislativních aktů, Komise dominantně určuje obsah rozhodování dalších institucí EU a celkovou podobu politického života v EU.

3.2 Očekávání

Vzhledem k mnohočetné roli a pozici, kterou Evropská komise v politickém systému EU má, není nijak překvapivé, že s její novou podobou se pojila řada očekávání. Za prvé, relevantní byl v této souvislosti její budoucí profil. Končící kolegium označoval jeho předseda Jean-Claude Juncker opakovaně za politické, Junckerovo kolegium a ostatně sám jeho předseda se politickým a kontroverzním tématům nevyhýbal. Tato profilace ale jednoduše nadšení nevyvolávala. Za prvé, Komise si během historického vývoje vybuodovala reputaci nadstranického aktéra, který se nepřiklání k žádné politické ideologii, a tím dokáže mediovat případné konflikty

mezi členskými státy, případně vytvářet konsensuální iniciativy a návrhy, jež mají reálnou šanci na přijetí a následnou akceptaci. Libovolná politická profilace takovou pozici logicky potlačuje, protože každá politizace v sobě nutně nese určitou dávku polarizace. Za druhé, k politické roli, kterou v národních systémech plní vlády, Komisi neopravňuje ani nastavení meziinstitucionálních vazeb a odpovědnosti. Zatímco národní vlády jsou v drtivé většině reflexí parlamentních voleb a z nich vzešlých koalic, pro vztah evropské volby – EP – Komise nic takového neplatí. Zvláště ke konci mandátu Junckerovy komise tak nutnost a žádoucnost politické Komise zpochybňovaly některé členské státy – například Česká republika ústy svého premiéra Andreje Babiš. Otázkou tedy bylo, do jaké míry bude nové kolegium ve stylu Jeana-Claudea Junckera pokračovat, či zda se vrátí k uměřenější a technokratičtější poloze.

56 Například publikace Kassim, H. et al. (2013): *The European Commission of the Twenty-First Century*. Oxford: Oxford University Press, či Schön-Quinlivan, E. (2011): *Reforming the European Commission*. London: Palgrave, případně Chang, M. – Monar, J. (Eds.) (2013): *The European Commission in the Post-Lisbon Era of Crises. Between Political Leadership and Policy Management*. Brugge: P. I. E. Peter Lang.

57 Například Borrás, S. (2009): *The Politics of the Lisbon Strategy: The Changing Role of the Commission*. *West European Politics* 32(1): 97–118, Brent, R. (1995): *The Binding of Leviathan?—the Changing role of the European Commission in Competition Cases*. *International & Comparative Law Quarterly* 44(2): 255–279, Steinebach, Y. – Knill, J. (2017): *Still an entrepreneur? The changing role of the European Commission in EU environmental policy-making*. *Journal of European Public Policy* 24(3): 429–446.

58 V této souvislosti lze poukázat například na význam Komise pro menší členské státy, kdy řada analýz prokázala, že se jedná o jejich spojence. Pro všechny země je pak pozice člena kolegia důležitým zdrojem informací o plánech a záměrech Komise jako navrhovatele politických iniciativ a sekundární legislativy.

Druhou očekávanou věcí pak byla institucionální podoba nové Komise. V posledních obdobích se stalo zvykem, že téměř každý předseda si strukturu svého kolegia upravil. Nejednalo se přitom jen o přeskupování agendy portfolií a vytváření nových, ale také strukturální řízení kolegia pomocí různě koncipovaných místopředsednických funkcí. Otázkou tedy bylo, zda s nástupem nového týmu dojde k další rekonfiguraci – a v jakém smyslu – či zda bude nové kolegium pokračovat v nastaveném modelu předchozí Komise. Souvisejícím očekáváním pak bylo přeskupování obsahu a odpovědnosti portfolií členů kolegia.

Za třetí, otázkou byla také personální strategie jednotlivých národních vlád. Vzhledem k již naznačeným politickým změnám na národní úrovni, které v několika zemích vedly k instalaci vlád, jež jsou elegantně řeče-

no kritické k nadnárodním složkám evropské integrace, bylo otázkou, jaké konkrétní nominanty státy typu Itálie, Polska či Maďarska do nového kolegia vyšlou. Otazníky visely také nad pozicí Spojeného království, které jako stále členská země mělo rovněž nárok na svého člena kolegia.

Dalším výrazným očekáváním pak byla distribuce jednotlivých postů mezi členské země. Řada z nich své preference artikulovala před volbami či po volbách. Konečně, v neposlední řadě nelze nezmínit politické priority – s určitou dávkou zjednodušení program – nové Komise. Míra důrazu na jednotlivé politické oblasti totiž hodně sděluje o možných konkrétních legislativních či nelegislativních plánech Komise pro nastávající období.

3.3 Složení kolegia Evropské komise

Složení kolegia Evropské komise, z hlediska výsledků voleb do EP de facto mix reflexe hlasování evropských občanů a preferencí národních států, přináší tabulka 7. Ta v případě Francie, Maďarska a Rumunska zohledňuje také původní nominace těchto zemí, které byly v EP odmítnuty výborem JURI či na slyšení příslušného výboru. Nejen díky tomu se podoba kolegia rodila pravděpodobně nejobtížněji v moderní historii evropské integrace. Vnitropolitické komplikace v některých zemích – zejména pak další oddálení brexitu – způsobily, že Komise do své funkce nenastoupila k 1. listopadu, jak bylo očekáváno, ale až 1. prosince.

Z politického hlediska byl půdorys nové Komise postaven na koalici tří mainstreamových eurostran EPP, PES a ALDE, respektive jejich politických skupinách v EP, kde je reprezentovaly frakce EPP, S&D a Renew Europe. Dva členové kolegia byli formálně nestraníci – jedná se o náhradního francouzského kandidáta a litovského nominanta. Jedinou odchylku od „supervelkého“ bloku liberálů, lidovců a socialistů tak představoval polský zástupce, jehož mateřská strana je na evropské úrovni členem frakce ECR. Ve své podstatě se tak potvrdily předpoklady, že nová Komise bude pokračovat na ideovém formátu svých předchůdců.

Z hlediska struktury sáhla nová předsedkyně k další reformě skladby Komise. Jak místopředsednické posty, tak obsah a zodpovědnost jednotlivých portfolií byly přeskupeny, přičemž hlavně názvy některých resortů

vyvolaly kontroverze a diskuzi.⁵⁹ Potřeba obhospodařit každou členskou zemi resortem s aspoň zdánlivě věcnou náplní vedla ke vzniku resortů, jejichž kompetence se minimálně na první pohled překrývají – typicky lze v této souvislosti poukázat na místopředsednické posty pro zahraniční věci (a resort zahraničního partnerství) či pro hodnoty a transparentnost (a resort spravedlnosti). Jakkoliv lze argumentovat, že v popisech činnosti jsou kompetence jednotlivých členů kolegia vymezeny jasně, z hlediska občanské percepce je skladba nového kolegia matoucí a nepřehledná.

Jelikož říjnová Evropská rada již potřetí odložila odchod Spojeného království z EU na konec ledna 2020, očekávala se také nominace britského zástupce. K té ale nedošlo, protože britská vláda naplánovala na 12. prosince předčasné parlamentní volby a s odvoláním na zákon, který vládám v předvolebním období zamezuje obsazovat posty v mezinárodních institucích, svého nominanta odmítla vyslat.⁶⁰ EU na tento krok reagovala soudním řízením se Spojeným královstvím ve věci neplnění povinností,⁶¹ nicméně vznik

59 Nejvíce reakcí vyvolal původní název portfolia pro podporu evropského způsobu života, který nesl původně slova „obrana evropského způsobu života“. Zejména na nátlak skupin S&D a Zelených byl ale nakonec změněn. Podrobně například Politico.eu (2019): Outrage over 'protecting our European way of life' job title (<https://www.politico.eu/article/outrage-over-protecting-our-european-way-of-life-job-title/>).

60 Politico.eu (2019): UK won't nominate EU commissioner before election, ambassador tells Brussels (<https://www.politico.eu/article/uk-wont-nominate-eu-commissioner-before-election-ambassador-tells-brussels/>).

61 The Guardian (2019): EU launches legal action after UK fails to nominate commission candidate (<https://www.theguardian.com/world/2019/nov/14/uk-not-nominate-eu-commissioner-before-general-election-european-commission>).

Tabulka 7: Složení kolegia Evropské komise

Pozice/Portfolio	Jméno	Země	Skupina v EP
Předseda	Ursula von der Leyenová	Německo	EPP
Místopředseda (první), klimatická akce	Frans Timmermans	Nizozemsko	S&D
Místopředsedkyně (výkonná), konkurenceschopnost	Margrethe Vestagerová	Dánsko	Renew Europe
Místopředseda (výkonný), finanční služby	Valdis Dombrovskis	Litva	EPP
Místopředseda (výkonný), zahraniční věci	Josep Borrell	Španělsko	S&D
Místopředseda, meziinstitucionální vztahy a dohled	Maroš Šefčovič	Slovensko	S&D
Místopředsedkyně, hodnoty a transparentnost	Věra Jourová	Česko	Renew Europe
Místopředsedkyně, demokracie a demografie	Dubravka Šuicaová	Chorvatsko	EPP
Místopředseda, podpora evropského způsobu života	Margaritis Schinas	Řecko	EPP
Rozpočet a administrativa	Johannes Hahn	Rakousko	EPP
Obchod	Phil Hogan	Irsko	EPP
Inovace a mládež	Maria Gabrielová	Bulharsko	EPP
Pracovní místa a sociální práva	Nicolas Schmit	Lucembursko	S&D
Hospodářství	Paolo Gentiloni	Itálie	S&D
Zemědělství	Janus Wojciechowski	Polsko	ECR
Soudržnost a reformy	Elisa Ferreiraová	Portugalsko	S&D
Sousedství a rozšiřování	László Trócsányi	Maďarsko	EPP
	Olivér Varhélyi		
Zdravotnictví	Stella Kyriakidouová	Kypr	EPP
Spravedlnost	Didier Reynerds	Belgie	Renew Europe
Doprava	Rovana Plumbová	Rumunsko	EPP
	Adina Valeanová		
Rovnost	Helena Dalliová	Malta	S&D
Vnitřní trh	Sylvie Goulardová	Francie	-
	Thierry Breton		
Vnitřní věci	Ylva Johanssonová	Švédsko	S&D
Krizový management	Janez Lenarčič	Slovinsko	Renew Europe
Zahraniční partnerství	Jutta Urpilainenová	Finsko	S&D
Energetika	Kadri Simsonová	Estonsko	Renew Europe
Životní prostředí, oceány, rybářství	Virginijus Sinkevičius	Litva	-

Zdroj: Autor na základě: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/web_pdf.pdf

nové Komise britská absence neohrozila. Právní služba Rady EU totiž na základě svého výkladu evropského práva konstatovala, že nepřítomnost zástupce Spojeného království nepředstavuje problém. Členské státy tak podobu kolegia schválily 25. listopadu.

Rozhodující hlasování o novém kolegiu se v EP konalo 27. listopadu. Kolegium Ursuly von der Leyenové v něm získalo 461 hlasů⁶² oproti 157 proti. Hlasování se zdrželo 89 poslanců. Podporující většinu podle oče-

kávání utvořili poslanci EPP, SD a Renew, naopak proti se dominantně postavili reprezentanti frakcí ID a GUE/NGL. Z hlediska absolutních čísel si nové kolegium vedlo relativně dobře – jak uvádí tabulka 8, ve srovnání s předchozí Junckerovou Komisí získal nový tým více hlasů pro a méně proti. Z hlediska relativního srovnání, které bere v úvahu také absolutní počet poslanců EP, už ale nová komise vychází jako druhá nejslabší od roku 1995.

62 Pro hlasovalo 175 poslanců EPP, 137 poslanců SD, 101 poslanců Renew Europe, 30 poslanců ECR, 11 nezařazených poslanců, 5 poslanců G/EFA a 1 poslanec GUE/NGL. Naopak proti hlasovalo 70 poslanců ID, 37 zástupců GUE/NGL, 24 nezařazených, 16 členů ECR, 9 poslanců G/EFA a 1 poslanec SD. Hlasování podrobně VoteWatch (2019): Von der Leyen gets the green light, but the biggest challenges are yet to come (<https://www.votewatch.eu/blog/von-der-leyen-scrapes-through-but-the-biggest-challenges-are-yet-to-come/>).

Tabulka 8: Hlasování EP o důvěře kolegiu Evropské komise

Předseda/předsedkyně	Období	Pro	Proti	Absence	Počet MEP
Ursula von der Leynová	2019–2024	461	157	89	751
Jean-Claude Juncker	2014–2019	423	209	67	751
José Manuel Barroso	2009–2014	488	137	72	736
José Manuel Barroso	2004–2009	478	84	98	732
Romano Prodi	1999–2004	510	51	28	626
Jacques Santer	1995–1999	417	104	59	626

Zdroj: autor na základě: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20191126IPR67416/election-of-the-new-european-commission>

Již před konečným hlasováním představila nominovaná předsedkyně Komise politická vodítka⁶³ – plán priorit pro svůj tým. Z jeho obsahu je patrné, že nová Komise se bude snažit akcentovat důraz na environmentální rozměr ekonomiky, její digitalizaci, ochranu evropských hodnot a posílení role Evropy ve světě. Šestice zásadních okruhů tak vytyčuje značně ambici-

ózní cíle typu učinit z Evropy první klimaticky neutrální kontinent, prohloubit měnovou a hospodářskou unii či zavést napříč EU minimální mzdu. Značný prostor v politických vodítkách dostala také vláda práva a ochrana evropských hodnot. Jelikož Ursula von der Leyenová označila svou Komisi za „geopolitickou“,⁶⁴ ambiciózní je Komise také v agendě vnější činnosti.

3.4. Dopad výsledků voleb na Evropskou komisi

Jelikož nástup Evropské komise byl o měsíc odložen, neexistuje zatím příliš empirie, ze které by šlo usuzovat ohledně jejího směřování. Na druhou stranu – řada faktorů byla stanovena jak samotnými volbami, tak personálním nastavením Komise a její artikulovanou preferencí.

V prvé řadě, navzdory oslabení unijního mainstreamu složeného z tria EPP – PES – ALDE bude nová Komise, což ukazuje její personální obsazení, které se takřka výlučně rekrutuje z těchto subjektů, pokračovat ve stávajícím ideovém kurzu. Nelze očekávat, že politické proudy, které formovaly dnešní podobu EU, dokážou provést nějakou hlubší a zásadnější reflexi, která by například znamenala minimálně přemýšlení o validitě axiomu „stále těsnější Unie“. Totéž platí o politickém profilu. Ačkoliv se nová Komise nutně neoznačuje za politickou, její priority ji k této profilaci budou táhnout. Jak důraz na dekarbonizaci či akcentování genderové rovnosti patří k tématům, která jsou výsostně politická a o která se v řadě členských států vede politický střet. Politizaci také pravděpodobně nahraje fragmentovaný EP a složení Rady EU – zatímco u první instituce přitom nemusí být nárůst euroskepsy či opozice zásadní (a to již jen proto, že rozložení sil

v EP se na příštích 5 let nezmění), Rada EU, která je závislá na vývoji ve členských státech, představuje větší otazník. Bude-li se přitom trajektorie jejich politického vývoje ubírat přibližně podobným směrem jako dosud, lze logicky očekávat větší míru konfliktnosti mezi Radou EU a Komisí. Harmonické nemusí být ani vztahy Komise s EP. Navzdory slušnému výsledku hlasování o schválení EK je „komisní“ většina poměrně fluidní a zejména ve vyjednávání o legislativních návrzích ji mohou narušovat rozličné faktory typu národní zájmy, míra institucionálních či frakčních ambicí atd.

Vzhledem k výše uvedenému se dá v zásadě očekávat, že nastupující Komise nebude patřit k nejsilnějším a nejrevolučnějším, které historie evropské integrace dosud zažila. V této souvislosti je zásadní otázkou, jak silnou předsedkyní bude Ursula von der Leyenová. Právě profily a zkušenosti předsedů nejen v posledních letech určovaly fungování a také vnímání celé Evropské komise.

⁶³ Evropská komise (2019): A Union that strives for more. My agenda for Europe (https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_en.pdf).

⁶⁴ Evropská komise (2019): The von der Leyen Commission: for a Union that strives for more (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_5542).

OBSAZENÍ VEDOUCÍCH FUNKCÍ V EU

4.1 Kontext

Proces obsazování vedoucích funkcí v EU postupem času dospěl do podoby velmi citlivého mechanismu, který ve své komplexitě zohledňuje hned několik parametrů sledujících vyváženost. Prvním je logicky geografická pestrost zastoupených zemí, zajišťující relativně rovnoměrnou distribuci prestižních a vlivných postů napříč členskými státy. Druhým tradičním kritériem pak je sledování rovnováhy mezi velkými a malými státy. V poslední době se pak do hry dostaly také politické profily kandidátů a genderová rovnost. Tabulka 9 přináší přehled obsazení vedoucích funkcí v evropských institucích ve dvou posledních volebních obdobích, kdy EU fungovala podle pravidel Lisabonské smlouvy.

Důležitou proměnnou ve skládance vedoucích funkcí je také posloupnost, s jakou jsou obsazovány. Za tradičně mocensky nejsilnější je považováno předsednictví Evropské komise, po které od Lisabonské smlouvy následuje předsednictví Evropské rady. Další funkce – stálé předsednictví Rady EU pro vnější vztahy, případně předsednictví EP a prezidentství ECB jsou z hlediska politické váhy a významu těmito pozicím podřazeny a personálně tak jsou obsazovány jako doplnění a vyvážení hlavních postů.

4.2 Očekávání

Jednou z mála předvolebních jistot byl předpoklad velkých změn. Dva klíčoví politikové ve svých funkcích buď nechtěli pokračovat – jak s dlouhým předstihem avizoval předseda Komise Jean-Claude Juncker – či v případě předsedy Evropské rady Donalda Tuska nemohla, protože vyčerpala maximální počet opakovaných mandátů. Vzhledem k těmto danostem, váze evropských voleb a potřebě vyvážit potřeby různých aktérů, byla velká změna ve všech vedoucích pozicích de facto jedinou jistotou. Zároveň se nicméně očekávalo, že obsazení vedoucích funkcí dané parametry zohlední a pokusí se tak saturovat všechny klíčové aktéry EU politiky.

Z hlediska favoritů na konkrétní posty rezonovala politickým prostorem různá jména. Například průzkum⁶⁵

think-tanku VoteWatch z jara 2018, uskutečněný mezi tzv. bruselskou bublinou favorizoval na předsednictví Evropské komise francouzského politika (zejména pak Michele Barniera), na předsednictví EP Manfreda Webera, na předsednictví Evropské rady nizozemského premiéra Marka Rutteho a na pozici prezidenta Evropské centrální banky (ECB) Němce Jense Weidmanna. Očekávalo se tak, že na klíčových pozicích budou figurovat spíše politikové z větších a tradičních členských států.

Další otázkou bylo, do jaké míry bude obsazování předních pozic kompetitivní – zejména pak ve smyslu balancování různých ideologických směrů. Jelikož volba předsedy EP pro druhou polovinu volebního

65 VoteWatch (2018): Survey results: who will lead the EU after 2019? (<https://>

www.votewatch.eu/blog/survey-results-who-will-lead-the-eu-after-2019/).

Tabulka 9: Obsazení klíčových funkcí v EU 2009–2019

	Předseda	Země	Velikost	Gender	Afilace
Období 2009–2014					
Evropská komise	José Manuel Barosso	Portugalsko	Malá	Muž	EPP
Evropská rada	Herman van Rompuy	Belgie	Malá	Muž	EPP
Rada pro vnější vztahy	Catherine Ashtonová	Spojené království	Velká	Žena	S&D
Evropský parlament ⁶⁶	Jerzy Buzek (1. polovina)	Polsko	Velká	Muž	EPP
	Martin Schulz (2. polovina)	Německo	Velká	Muž	S&D
Evropská centrální banka ⁶⁷	Jean-Claude Trichet	Francie	Velká	Muž	
	Mario Draghi	Itálie	Velká	Muž	
Období 2014–2019					
Evropská komise	Jean-Claude Juncker	Lucembursko	Malá	Muž	EPP
Evropská rada	Donald Tusk	Polsko	Velká	Muž	EPP
Rada pro vnější vztahy	Federica Mogheriniová	Itálie	Velká	Žena	S&D
Evropský parlament	Martin Schulz (1. polovina)	Německo	Velká	Muž	S&D
	Antonio Tajani (2. polovina)	Itálie	Velká	Muž	EPP
Evropská centrální banka	Mario Draghi	Itálie	Velká	Muž	

Zdroj: Autor

období 2014–2019 proběhla v soutěživém duchu – a vynesla do křesla předsedy křesťanského demokrata Antonia Tajaniho – bylo do jisté míry otázkou, zda tento úkaz předznamenal nástup nového trendu, či

zda se jednalo o pouhou anomálii. Na základě Tajaniho vítězství totiž EPP od roku 2017 kontrolovala trojici důležitých institucí – EP, Komisi a Evropskou radu – což zejména evropští socialisté nesli nelibě.

4.3 Výsledky: Vedoucí funkce v EU 2019–2024

Ve své podstatě lze konstatovat, že evropské volby měly na obsazení klíčových funkcí EU menší než očekávaný dopad – minimálně v pozitivním a symbolickém duchu. Důvodem je především již zmíněná ignorace procedury vedoucích kandidátů červencovou Evropskou radou, která ovlivnila distribuci dalších postů. Jejich konečné rozdělení reportuje tabulka 10.

Z faktického hlediska je patrné, že obejití procedury vedoucího kandidáta nemělo až tak zásadní dopad na další pozice. Jak volební soutěž absolvující Manfred Weber, tak konečná předsedkyně Komise Ursula von der Leyenová reprezentují Německo a EPP. Jediným rozdílem mezi oběma politiky je pohlaví, kde nicméně ženskost Ursuly von der Leyenové – vzhledem k dnešnímu kontextu evropské politiky – věci spíše usnadnilo, než zkomplikovalo.

Optikou politické profilace si hlavní pozice rozdělili zástupci tří mainstreamových proudů evropské politiky, přičemž EPP si zachovala pozici nejsilnější, byť už ne tak dominantní strany jako v předchozím období. Volbou Belgičana Charlese Michela do top pozic pronikli také evropští liberálové, k nimž má navíc poměrně blízko nová prezidentka ECB Christine Lagardeová. V této rovině pak bylo – alespoň z hlediska unijního mainstreamu – skládání vedoucího týmu konsenzuální a vyvážené.

Konečná volba jmen byla oproti očekáváním překvapivá a ukázala, že mezivládní vyjednávání jsou značně dynamická a nepředvídatelná. S výjimkou Christine Lagardeové se takřka žádný politik či politička v souvislosti s funkcí, na kterou se nakonec dostali, nezmiňovali. Zejména u politických institucí typu Evropská komise či Evropská rada je patrné, že hlavní odbornou kvalifikací pro volbu byla mediální schopnost, nikoliv výrazný politický profil. Rozdělením funkcí mezi muže a ženy v poměru 3:2 se zjevně podařilo vyhovět současnému genderovému kánonu unijní politiky, který se koneckončů odrazil také v sestavování kolegia Evropské komise.

66 Funkce v EP jsou voleny vždy na polovinu volebního období.

67 Pozice ECB mezi evropskými institucemi je specifická. ECB od svého vzniku nefigurovala mezi institucemi EU, do této množiny ji zařadila až Lisabonská smlouva, byť samotná ECB se zahrnutím mezi instituce EU nesouhlasila s poukazem na možné oslabení své nezávislosti – podrobně Fiala, P. – Pitrová, M. – Krutílek, O. (2018): Evropská unie. Brno: CDK, s. 706. Politizace ECB je ale zvláště v kontextu krize eurozóny nesporná a dokládá ji také fakt, že nominovaná prezidentka Lagardeová podstoupila 4. září slyšení před EP.

Tabulka 10: Vedoucí funkce v EU pro volební období 2019–2024

	Předseda	Země	Velikost	Gender	Afilace
Evropská komise	Ursula von der Leyenová	Německo	Velká	Žena	EPP
Evropská rada	Charles Michel	Belgie	Malá	Muž	Renew Europe
Rada pro vnější vztahy	José Borell	Španělsko	Velká	Muž	EPP
Evropský parlament⁶⁸	David Sassoli	Itálie	Velká	Muž	S&D
Evropská centrální banka	Christine Lagardeová	Francie	Velká	Žena	

Zdroj: Autor

Optika velkých/malých a tradičních/novějších členských zemí poměrně jasně ukázala, že vedoucí pozice obsadili politikové a političky z tradičních a s výjimkou Belgie velkých členských států. Země střední a východní Evropy nezískaly žádné významné křeslo. Stejně ale dopadly také země severní Evropy. V jejich

případě je zajímavé, že od vstupu Lisabonské smlouvy v platnost nedržely v EU dosud žádnou významnou vedoucí funkci. Naopak, ze stejné perspektivy je zřetelný otisk německé, francouzské a italské politické reprezentace.

4.4 Dopad výsledků voleb na vedoucí funkce v EU

Stejně jako v případě Evropské komise, také zbývající vedoucí funkce své mandáty teprve zahajují či budou zahajovat. Jakákoliv predikce jejich střednědobého vývoje je tak založena na velmi omezeném množství výchozích dat. Některé směry začínajícího cyklu však z volby konkrétních osobností odvodit lze.

Za prvé, již zmíněný důraz na konsenzualitu a schopnost formovat kompromis ukazuje, že členské státy upřednostňují pokračování nynějšího typu vedení unijních institucí a že jim vyhovují de facto slabí a méně výrazní kandidáti. Viditelná je tato profilace hlavně u předsednictví Evropské rady, jemuž předchází předsedové Herman van Rompuy (více) a Donald Tusk (menší mírou) vtiskli zřetelný manažerský rozměr. O transformaci této pozice v jakéhosi evropského „prezidenta“ pak nemůže být volbou rovněž na konsenzuální manažerskou politiku orientovaného Charlese Michela ani zdání. Stejně slabý potenciál stát se

evropským „ministrem zahraničí“ má funkce vysokého představitele EU pro SZBP. Její předchozí držitelky jí punc srozumitelného a respektovaného hráče nevtiskly, od španělského nástupce Josepa Borrella to očekávat rovněž nelze – nehledě na to, že jeho volba byla, vzhledem k Borrellovým sympatiím k Rusku – hlavně ve střední a východní Evropě přijata poměrně nelibě.

Ve stručnosti řečeno, od nového vedení evropských institucí lze očekávat spíše manažerský než vizionářský styl politiky. Z pohledu očekávané značné množství konfliktů, které evropskou politiku pravděpodobně čekají – například vyjednávání vztahu mezi EU a Spojeným královstvím, ale také vnitrouijní tenze ohledně norem a hodnot či nakládání s evropskými fondy – to pro EU nemusí být zcela špatná zpráva. Jen stěžejí lze ale očekávat, že takto technokraticky koncipované vedení vzbudí větší zájem a vyvolá vyšší míru sebe-identifikace mezi voliči ve členských státech EU.

68 Zvolen pro první polovinu volebního období.



EVROPSKÉ VOLBY 2019 A EU 2019–2024

Shrnující kapitola o dopadu evropských voleb na EU v začínajícím období není třeba začít obligátním alibistickým tvrzením, že od voleb uplynulo málo času, a nejsou k dispozici všechny relevantní analýzy hlubších trendů a faktorů, které výsledky konstruovaly. To je jistě pravda. Na druhou stranu ale platí, že samotný akt voleb podobu EU ovlivní méně, než je na první pohled zřejmé. Zcela zásadní je totiž v tomto smyslu vývoj v jednotlivých členských státech. Ten je přitom kontinuální a určuje ho řada politických voleb – včetně voleb samotných – a společensko-ekonomických zákonitostí typu ekonomického cyklu. Evropská politika a dění na národních scénách se navíc sblížily v posledních letech mnohem více, než tomu bylo například ještě v 90. letech minulého století. Již jen z tohoto důvodu lze konstatovat, že povolební atmosféra v EU se příliš neliší a nebude lišit od dění a jevů, jež lze v posledních letech vyzorovat ve většině jejích členských států. Je jimi zejména (ale ne výlučně) zvýšená společensko-politická polarizace, absence silné a na společných aspoň střednědobých zájmech postavené většiny a rekonfigurování stranické scény. Jsou to totiž stále především národní politické strany, které jsou aktéry a hybateli politického dění v Evropě. V této rovině jsou hlavním terčem především křesťanští demokraté, kteří za dvoje evropské volby přišli o zhruba 90 poslanců. Socialisté a liberálové, další dva stranické pilíře poválečné evropské integrace, na evropské rovině podobně dramaticky neklesají. Jelikož všechny tři hlavní proudy ztrácejí také na národní úrovni, může být období 2019–2024 posledním, v němž budou dominovat unijní politice jak v nadnárodním, tak mezivládním směru.

Při použití institucionální optiky je zjevným porážným voleb EP, jehož v odstartovaném pětiletém cyklu čeká, metaforicky řečeno, hledání odpovědí na spous-

tu otázek. První je jeho institucionální identita, která byla dosud převážně prointegrační a usilující o větší kompetence na úkor ostatních těles. Vzhledem k oslabení jeho tradičního mainstreamu, který stále tvoří EPP, S&D a transformovaní liberálové, lze očekávat, že EP se namísto obecných úvah o budoucnosti EU a reformních institucionálních návrzích, jimiž zvláště ve druhé polovině období 2014–2019 vcelku „sršel“, pokusí evropskou integraci proměnit sektorově. A to značným důrazem na environmentální agendu, kontinentálně-liberální nárokové pojetí lidských práv a svobod či pozitivisticky a aktivisticky definovanými hodnotami a normami. Navzdory obecné politické fragmentaci se pro podporu těchto a podobných položek mezi poslanci dnešního EP najde akceschopná většina téměř vždy. Lze také očekávat, že parlamentní prointegrační mainstream bude pokračovat v taktice zadržování jiných subjektů, jejichž vize evropské integrace se od dnešního hlavního proudu více či méně odchyluje. Zkušenost z národních systémů ale ukazuje, že tato cesta nikam nevede – apriorní izolace obvykle zvyšuje atraktivitu alternativy, blokuje tvorbu koalic a pro řadu voličů zvyšuje pocit oslyšení a odcizení. Otázkou také je, jak kombinace zadržování alternativ (místo jejich vtažení do hry) a prosazování progresivistické agendy, mnohdy přetavované v závaznou evropskou legislativu, ovlivní vnímání EP mezi voliči členských států EU. Je totiž otázkou, zda pro takovou politiku disponuje EP dostatečným mandátem, legitimitou a zda tak reflektuje potřeby voličů ve členských zemích EU. Parlament navíc musí počítat se slabší Komisí, jejíž vedení se nejeví jako nejsilnější a nejrespektovanější.

Naopak, evropské volby do značné míry posílily Evropskou radu a mezivládní modus rozhodování v EU. Tento prvek, vcelku patrný v posledních letech poli-

tické praxe EU, demonstrovalo zlikvidování významu procedury vedoucích kandidátů červencovou Evropskou radou. Nejenže tak v odvěkém symbolickém sporu mezivládní versus nadnárodní utrpěl druhý přístup zřetelnou porážku, ale navíc se tak oslabil šance na rychlou pozitivní politizaci evropské integrace. Za tento výsledek je do značné míry zodpovědná EPP, hlavní dlouhodobý proponent procedury. Volbou Manfreda Webera, politika, jehož výběr uspokojoval vnitrostranické potřeby křesťanských demokratů, leč nekonvenoval mobilizačnímu a socializačnímu rozměru procedury, lidovci de facto dlouhé měsíce před volbami výrazně snížili šance, že by se mohl opakovat úspěch procedury z roku 2014. Předvolební a povolební realita procedury vedoucích kandidátů poměrně jasně ukazuje na schizofrenii a rozporuplnost institucionálního inženýrství. Instrument, který byl použit jednou – v roce 2014 – a jen stěží tak šlo vyhodnotit jeho úspěšnost, byl evropským politickým mainstreamem utilitárně de facto potopen, aby pak totožný mainstream volal po jeho ještě nadnárodnější a ambicióznější reformě.⁶⁹ V této souvislosti je ale potřeba uvést, že to byl mezivládní prointegrační mainstream, který rozhodl, a že to bude především on, který bude v příštích letech ovlivňovat podobu EU. Jinak řečeno, zodpovědnost za nejbližší vývoj evropské integrace bude zejména na členských státech.

Ve střednědobé perspektivě začínajícího politického cyklu bude pro fungování EU zcela klíčová jedna zásadní věc. A to, jak se podaří vyřešit a věrohodně „prodat“ rozchod se Spojeným královstvím. Na podzim 2019, po de facto třech letech brexitovského vyjednávání, se EU stále těšila relativně pozitivní image v rámci EU 27. Další protahování režimu nejistoty a absence řešení ovšem může tento obrázek otočit – nehledě na to, že vyjednávání brexitu vytěžuje část kapacity jak evropských institucí, tak struktury členských států. Další věcí také je, že prodlužování časového rámce britského odchodu zamlžuje substanci problému a mění britský odchod na hru o to, komu zůstane vina. Strategie britské vlády a premiéra Borise Johnsona, jak se aspoň jevílo před říjnovou Evropskou radou, evidentně tento směr sledovala – navrhování polovičatých a technické provedení neobsahujících kompromisů na poslední chvíli tomu zjevně nasvědčovalo. Britský establishment si je přitom vědom, že v této při nemůže EU nikdy obstát – zatímco velká část britských médií je zřetelně nakloněna brexitu bez

dohody a evropskou integraci z řady důvodů nesnáší, čímž utváří homogenní a jasný pohled, EU žádá jí nakloněná média, která by mohla sdělovat její narativ brexitu, k dispozici nemá. Nehledě na to, že prodlužování libovolného negativa nesoucího procesu rozmlžuje kontury viny a zodpovědnosti samo o sobě.

Odchod Spojeného království bude mít koneckonců zásadní dopad na celkovou kohezi EU. Jelikož Velká Británie byla politickým spojencem – a do značné míry také protektorem – řady středo- a východoevropských zemí, které nesdílely nadšení z například centralizačních snah Francie, budou se tyto země muset, budou-li chtít obhájit a prosadit své pozice, lépe organizovat. To samo o sobě zabere určitý čas, stejně jako vůli a dostatečné schopnosti politického personálu těchto států. Zvláště druhá podmínka se na podzim 2019 nejeví jako snadno dosažitelná – ač například státníci zemí V4 nezpochybňují členství svých zemí v EU, jeví se, že členství a působení svých států v evropských strukturách nepřikládají patřičnou důležitost. EU tak reálně hrozí viditelné a nejen symbolicky, ale také politicky dopadající rozlomení na Východ a Západ. Skutečností totiž je, že řadu politiků z východní a střední Evropy spojuje pouze a jen povrchně artikulovaná kritika západního křídla EU. Oproti němu ale nedisponují žádnou věcnou agendou a nemají ani struktury, ani prostředky pro její případné prosazení a realizování. Jinak řečeno, ve světle vnitropolitického vývoje v těchto státech lze očekávat další odcizování se elit těchto zemí EU.

Shrnuto a podtrženo, navzdory ambiciózním plánům nové Komise a snahy zejména francouzsko-německého tandemu reformovat a prohlubovat,⁷⁰ za stávajícího rozdělení institucionálních karet, politického vývoje jak na evropské úrovni, tak ve členských státech, nelze očekávat jakékoliv dynamické integrační aktivity typu komunitarizace SZBP, sociální politiky či daní. Vezmeme-li do rukou Bílou knihu Evropské komise o budoucnosti EU,⁷¹ kterou Evropská komise v březnu 2017 predikovala možné cesty vývoje EU okolo roku 2025, jako nejpravděpodobnější scénář pro vývoj v začínajícím období se jeví pokračování ve stávajícím trendu s tím, že EU bude spíše stagnovat a přešlapovat na místě.

69 Myšlen je již zmíněný úkol, který v této souvislosti dostala místopředsedkyně Evropské komise Věra Jourová.

70 Politico.eu (2019): Conference on the Future of Europe Franco-German non-paper on key questions and guidelines (<https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2019/11/Conference-on-the-Future-of-Europe.pdf>).

71 Evropská komise (2017): Bílá kniha o budoucnosti Evropy (https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/bila_kniha_o_budoucnosti_evropy_cs.pdf).



SEZNAM ZKRATEK

AFCO	Výbor pro ústavní záležitosti	FEMM	Výbor pro práva žen a rovnost pohlaví
AFET	Výbor pro zahraniční věci	G/EFA	Zelení/Evropská svobodná aliance
AGRI	Výbor pro zemědělství a rozvoj venkova	GUE/NGL	Evropská sjednocená levice – Severská zelená levice
ALDE	Alianci liberálů a demokratů pro Evropu	ID	Identita a demokracie
BUDG	Výbor pro rozpočet	IMCO	Výbor pro vnitřní trh a ochrana spotřebitele
CONT	Výbor pro rozpočtovou kontrolu	INTA	Výbor pro mezinárodní obchod
CULT	Výbor pro kulturu a vzdělávání	ITRE	Výbor pro průmysl, výzkum, energetika
DEVE	Výbor pro rozvoj	JURI	Výbor pro právní záležitosti
ECB	Evropské centrální banka	LIBE	Výbor pro občanské svobody, spravedlnost, vnitřní věci
ECON	Výbor pro hospodářství a měna	PECH	Výbor pro rybolov
ECR	Evropští konzervatisté a reformisté	PEL	Strana evropské levice
EFDD	Evropa svobody a přímé demokracie	PES	Strana evropských socialistů
EMPL	Výbor pro zaměstnanost a sociální věci	PETI	Výbor pro petice
ENVI	Výbor pro životní prostředí	PiS	Právo a spravedlnost
EP	Evropský parlament	REGI	Výbor pro regionální rozvoj
EPP	Evropská lidová strana	S&D	Progresivní aliance socialistů a demokratů
ER	Evropská rada	TRAN	Výbor pro dopravu a cestovní ruch
ES	Evropská společenství	SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
EU	Evropská unie		
ENF	Evropa národů a svobody		

SEZNAM LITERATURY

- Angelucci, D. – Carrieri – Franklin, M. N. (2019): Much ado about nothing? The EP elections in comparative perspective. In: *The European Parliament Elections of 2019*. Ed. De Sio L. – Franklin, M. N. – Russo, L. Roma: LUISS University Press, p. 20.
- Bale, T. – Hanley, S. – Szczerbiak, A. (2010): 'May Contain Nuts'? The Reality behind the Rhetoric Surrounding the British Conservatives' New Group in the European Parliament. *The Political Quarterly* 81(1): 85-98.
- Borrás, S. (2009): The Politics of the Lisbon Strategy: The Changing Role of the Commission. *West European Politics* 32(1): 97-118.
- Brack, N. (2012): Eurosceptics in the European Parliament: Exit or voice? *Journal of European Integration* 34(2): 151-168.
- Brack, N. (2015): The roles of Eurosceptic Members of the European Parliament and their implications for the EU. *International Political Science Review* 36 (3), 337-350 .
- Braun, D. – Schwarzböhl, T. (2019): Put in the spotlight or largely ignored? Emphasis on the Spitzenkandidaten by political parties in their online campaigns for European elections. *Journal of European Public Policy* 26(3): 428-445.
- Brent, R. (1995): The Binding of Leviathan?—the Changing role of the European Commission in Competition Cases. *International & Comparative Law Quarterly* 44(2): 255-279.
- Clark, N. (2014): Explaining Low Turnout in European Elections: The Role of Issue Salience and Institutional Perceptions in Elections to the European Parliament. *Journal of European Integration* 36(4): 339-356.
- Curtice, J. (2019): Polarised Politics – The European Elections in the UK. *Political Insight* 10(3): 8-11.
- De Vries, C. E. (2018): The cosmopolitan-parochial divide: changing patterns of party and electoral competition in the Netherlands and beyond. *Journal of European Public Policy*, 25(11): 1541-1565.
- de Wilde, P. – Leupold, A. (2015): Introduction: the differentiated politicisation of European governance. *West European Politics* 39(1): 3-22.
- de Wilde, P. (2011): No Polity for Old Politics? A Framework for Analyzing the Politicization of European Integration. *Journal of European Integration* 33(5): 559-575.
- Dennison, S. – Zerka, P. (2019): The 2019 European Election: How Anti-Europeans Plan To Wreck Europe and What Can Be Done To Stop It. European Council on Foreign Relations (https://www.ecfr.eu/specials/scorecard/the_2019_european_election).
- Deutsche Bank: Koerner, K. (2018): The next «battle for Europe»? Deutsche Ban European Monitor (https://www.dbresearch.com/PROD/RPS_EN-PROD/PROD0000000000480268/European_Parliament_elections_2019%3A_The_next_“batt.PDF).
- Dočkal, V. – Kaniok, P. – Závěšický, J. (2007): *Evropský parlament*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, s. 36-38.
- Emanuele, V. – Marino, B. (2019): Party system change in EU countries: long-term instability and cleavage restructuring. In: *The European Parliament Elections of 2019*. Ed. De Sio L. – Franklin, M. N. – Russo, L. Roma: LUISS University Press, p. 29-40.
- EUObserver (2019): Weber: Six proposals in wake of Spitzenkandidat proces (<https://euobserver.com/opinion/145443>).
- Euractiv (2019): The Capitals: Co stojí za neúspěchem Sylvie Goulardové? (<https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/the-capitals-co-stoji-za-neuspechem-sylvie-goulardove/>).
- Euractiv (2019): Weber wins EPP Spitzenkandidat in landslide victory (<https://www.euractiv.com/section/eu-elections-2019/news/weber-wins-epp-spitzenkandidat-in-landslide-victory/>).
- European Parliament (2019): “Spitzenkandidaten” process cannot be overturned, say MEPs (<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180202IPR97026/spitzenkandidaten-process-cannot-be-overturned-say-meps>).
- Evropská komise (2017): *Bílá kniha o budoucnosti Evropy* (https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/bila_kniha_o_budoucnosti_evropy_cs.pdf).
- Evropská komise (2019): *A Union that strives for more. My agenda for Europe* (https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_en.pdf).
- Evropská komise (2019): *The von der Leyen Commission: for a Union that strives for more* (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_5542).

- Fiala, P. – Pitrová, M. – Krutílek, O. (2018): *Evropská unie*. Brno: CDK, s. 706.
- Financial Times (2019): MEPs reject Emmanuel Macron's nominee for EU commissioner (<https://www.ft.com/content/9c66ce36-eb58-11e9-a240-3b065ef5fc55>).
- Fraccaroli, N. – Hernbrog, N. (2019): European Parliament election projections may be underestimating support for Eurosceptic and Green parties (<https://blogs.lse.ac.uk/euoppblog/2019/04/17/european-parliament-election-projections-may-be-underestimating-support-for-eurosceptic-and-green-parties/>).
- Hamřík, L. – Kaniok, P. (2019): *Journal of Contemporary European Research* (v tisku).
- Héritier, A. – Meissner, K. L. – Moury, C. – Schoeller, M. G. (2019): *European Parliament Ascendant. Parliamentary Strategies of Self-Empowerment in the EU*. Cham: Palgrave Macmillan, pp. 39-60
- Hix, S. – Marsh, M. (2011): Second-order effects plus pan-European political swings: An analysis of European Parliament elections across time. *Electoral Studies* 30: 4-15.
- Hobolt, S. (2019): *European Elections 2019: A More Fragmented Parliament*. *Political Insight* 10(3): 16-19.
- Hobolt, S. B – Tilley, J. (2016): Fleeing the centre: the rise of challenger parties in the aftermath of the euro crisis. *West European Politics* 39(5): 971-991.
- Hooghe, L. – Marks, G. (2018): Cleavage theory meets Europe's crises: Lipset, Rokkan, and the transnational cleavage. *Journal of European Public Policy*, 25(1); 109-135.
- Chang, M. – Monar, J. (Eds.) (2013): *The European Commission in the Post-Lisbon Era of Crises. Between Political Leadership and Policy Management*. Brugge: P.I.E. Peter Lang.
- Chopin, T. – Fraccaroli, N. – Hernborg, N. – Jamet, J. F. (2019): *The battle for Europe's future: Political Cleavages and the Balance of Power Ahead of the European Parliament Elections*. Institute Jacques Delors Policy Paper No 237 (<http://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2019/04/PP-237-Etude-des-clivages-E2019-v6-1.pdf>).
- Kassim, H. et al. (2013): *The European Commission of the Twenty-First Century*. Oxford: Oxford University Press.
- Moury, C. (2007): Explaining the European Parliament's right to appoint and invest the commission. *West European Politics* 30(2): 367-391.
- Politico (2018): Frans Timmermans launches Commission top job bid (<https://www.politico.eu/article/frans-timmermans-launches-european-commission-top-job-bid-spitzenkandidat/>).
- Politico (2019): David Sassoli elected European President (<https://www.politico.eu/article/david-sassoli-elected-european-parliament-president/>).
- Politico (2019): Liberals and Socialists will not back Weber (<https://www.politico.eu/article/liberals-greens-weber/>).
- Politico (2019): Merkel backs 'real lead candidates, tipping Timmermans and Weber for top EU jobs (<https://www.politico.eu/article/merkel-backs-real-lead-candidates-tipping-timmermans-and-weber-for-top-eu-jobs/>).
- Politico (2019): Orbán backs away from Weber (<https://www.politico.eu/article/orban-withdraws-support-for-webers-commission-candidacy/>).
- Politico (2019): Surprise finish, uncertain consequences in race to choose new EU leaders (<https://www.politico.eu/article/surprise-finish-uncertain-consequences-in-race-to-choose-new-eu-leaders/>).
- Politico.eu (2019): *Conference on the Future of Europe Franco-German non-paper on key questions and guidelines* (<https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2019/11/Conference-on-the-Future-of-Europe.pdf>).
- Politico.eu (2019): Outrage over 'protecting our European way of life' job title (<https://www.politico.eu/article/outrage-over-protecting-our-european-way-of-life-job-title/>).
- Politico.eu (2019): UK won't nominate EU commissioner before election, ambassador tells Brussels (<https://www.politico.eu/article/uk-wont-nominate-eu-commissioner-before-election-ambassador-tells-brussels/>).
- Reif, K. H. – Schmitt, H. (1980): Nine, second-order national elections – a conceptual framework for the analysis of European election results. *European Journal of Political Research*, 8(1): 3-44.
- Schön-Quinlivan, E. (2011): *Reforming the European Commission*. London: Palgrave
- Sputnik (2019): Marine Le Pen Calls for 'Peaceful Revolution' to Return Power to People (<https://sputniknews.com/europe/201905181075122610-marine-le-pen-revolution/>).
- Steinebach, Y. – Knill, J. (2017): Still an entrepreneur? The changing role of the European Commission in EU environmental policy-making. *Journal of European Public Policy* 24(3): 429-446.
- Steven, M. (2019): The future of 'Eurorealism': Prospects for the European Conservatives and Reformists after the May 2019 elections (<https://blogs.lse.ac.uk/euoppblog/2019/04/15/the-future-of-eurorealism-prospects-for-the-european-conservatives-and-reformists-after-the-may-2019-elections/>).
- Strijbis, O., Helmer, J. and de Wilde, P., 2018. A cosmopolitan-communitarian cleavage around the world? Evidence from ideological polarization and party-voter linkages. *Acta Politica*, online first.
- The Guardian (2019): EU launches legal action after UK fails to nominate commission candidate (<https://www.theguardian.com/world/2019/nov/14/uk-not-nominate-eu-commissioner-before-general-election-european-commission>).
- The Guardian (2019): Macron blames 'political game' as MEPs reject commission candidate (<https://www.the-guardian.com>).

- guardian.com/world/2019/oct/10/macron-blames-political-game-as-meps-reject-commission-candidate).
- Van Hecke, S. – Wouter, W. – De Groof, V. (2018): 25 Years of Spitzenkandidaten. What Does the Future Hold. Wilfred Martens Centre for European Studies Policy Brief November 2018 (https://www.martenscentre.eu/sites/default/files/publication-files/ces_policybrief_spitzenkandidaten-web.pdf).
- Von Ondarza, N. – Will, J. (2019): How movement between party groups has affected the balance of power in the European Parliament (<https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2019/07/10/how-movement-between-party-groups-has-affected-the-balance-of-power-in-the-european-parliament/>).
- VoteWatch (2018): Survey results: who will lead the EU after 2019? (<https://www.votewatch.eu/blog/survey-results-who-will-lead-the-eu-after-2019/>).
- VoteWatch (2019): Concentration of nationalities in key EP committees reveals agendas (<https://www.votewatch.eu/blog/concentration-of-nationalities-in-key-ep-committees-reveals-agendas/>).
- VoteWatch (2019): The European Parliament at 40: A More Mature Institution? Evolution of the EP committees' size (<https://www.votewatch.eu/blog/the-european-parliament-at-40-a-more-mature-institution-evolution-of-the-ep-committees-size/>).
- VoteWatch (2019): The European Parliament at 40: A More Mature Institution? Evolution of the EP committees' size (<https://www.votewatch.eu/blog/the-european-parliament-at-40-a-more-mature-institution-evolution-of-the-ep-committees-size/>).
- VoteWatch (2019): Von der Leyen gets the green light, but the biggest challenges are yet to come (<https://www.votewatch.eu/blog/von-der-leyen-scrapes-through-but-the-biggest-challenges-are-yet-to-come/>).
- Ypi, L. (2019): The 2019 European Parliament: the far right International is here – when will the left wake up? (<https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2019/06/22/the-2019-european-parliament-the-far-right-international-is-here-when-will-the-left-wake-up/>)



newdirection.online



[@europeanreform](https://twitter.com/europeanreform)



[@europeanreform](https://www.instagram.com/europeanreform)



[NDeuropeanreform](https://www.facebook.com/NDeuropeanreform)



contact@europeanreform.org